

A Hatvani Brunszvik Teréz Óvoda Pedagógiai Programja

OM azonosító: 201482

Készült:

**A Tevékenységközpontú Óvodai
Nevelési Program adaptálásával**

I. BEVEZETÉS

I.1. A Pedagógiai Program

A Pedagógiai Program a Hatvani Brunszvik Teréz Óvoda stratégiai alapidokumentuma.

A Pedagógiai Program egésze összefüggő, logikailag teljes rendszert adó dokumentum, ahol a pedagógiai reáltevékenységek összessége, a bemenet, a rendszeren belüli pedagógiai transzformáció és a feltételezett kimenet az előzményeken, pedagógiai tradíciókon és a feltételeken alapul. Egyaránt szorosan kötődik a köznevelés tartalmi modernizációjához kapcsolódó feladatokhoz, az intézmény távlati stratégiai célkitűzéseire, valamint a partnerek elvárásaihoz és igényeihez.

A Pedagógiai Program

- kötelezi hatályossága idejére az érdekelt feleket a benne foglaltak tiszteletben tartására,
- kötelezi az intézményfenntartót, hogy a Pedagógiai Programban jóváhagyott szolgáltatásokat finanszírozza,
- kötelezi az intézményfenntartót, hogy a fenntartói értékelés keretei között az intézmény működését a Pedagógiai Programban foglaltak mentén minősítse,
- kötelezi az intézményt, hogy a programba foglaltak teljesítésére törekedjen,
- biztosítja az intézményhasználókat, hogy a Pedagógiai Programba foglalt szolgáltatásokat teljesíti, s hogy a programba foglalt célok teljesítésére törekszik, az ott felsorolt eszközök és módszerek segítségével,
- biztosítja az óvodapedagógusokat arról, hogy az intézményhasználók e program teljesítését várják el tőlük,
- biztosítja az óvodapedagógusokat, hogy saját munkájukat – a program hatályosságának idejére – e program keretei között, az önmagukra vállalt szabályok szerint végezzék.

I. 1.1. A Pedagógiai Program összetevői

Az intézmény pedagógiai tevékenységrendszerének legmeghatározóbb dokumentumának készítésekor számításba vettük a Köznevelési Törvényt, az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja előírásait, a jogszabályi normákat, valamint a helyi intézményhasználók

elvárásait, szükségleteit, a fenntartó igényeit, a működési feltételeket és az emberi erőforrásokat egyaránt.

Azaz a pedagógiai tevékenység lehetőségeit, feltételrendszerét és a tartalmi szabályozás által megfogalmazott követelményeket.

Az így elkészített dokumentumban megfogalmazást nyernek a nevelőtestület által képviselt nevelésfilozófiának megfelelő konkrét **nevelési célok** és az ezekből következő **pedagógiai feladatok**. A Pedagógiai Programban bemutatásra kerülnek a célok megvalósítását szolgáló tevékenységrendszer elemei és az ehhez kapcsolódó szervezeti formák és keretek rendszere.

A Pedagógiai Programban a Hatvani Brunszvik Teréz Óvoda meghatározza önmagát, átláthatóvá és ellenőrizhetővé teszi a feladatait és a végrehajtás eszközeit, azaz az egész tevékenységét önmaga, a partnerei és a külvilág számára.

A program nemcsak a jelen állapot egyszerű leírására szorítkozik, hanem a fejlesztés távlatait is előrevetíti. Egyszerre önmeghatározás, hitvallás és stratégiai terv.

I. 1.2. Jövőképünk

Célunk, hogy felkészüljünk a köznevelés szervezeti keretei között a leghatékonyabb módszerek kiválasztásával a tudásalapú társadalom igényeinek kielégítésére.

Óvodakép

Óvodai nevelésünk elsődleges feladata, hogy elősegítse:

- az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését,
- a gyermeki személyiség kibontakozását,
- a hátrányok csökkenését,
- az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételét.

A hazájukat elhagyó családok /migráns/ gyermekeinek az óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását.

I.1.3. Gyermekkép

Olyan gyermekeket szeretnénk nevelni, akik kötődnek városukhoz és a világban is jól tájékozódnak.

Érdeklődők, nyitottak, önmagukat értékelni, másokat elfogadni tudók, társaikkal együttműködők.

Gyermekeinket arra kívánjuk felkészíteni, hogy a későbbiekben munkavállalóként, **a társadalom aktív tagjai legyenek, színvonalas és értékes munkát tudjanak végezni, amely számukra örömet szerez. Ezáltal képesek lesznek személyes szükségleteik kielégítésére, személyiségük kiteljesítésére.**

Minden óvodás gyermekünknek egyformán magas színvonalú, előítélet mentes, szeretetteljes nevelést biztosítunk, hogy az esetlegesen meglévő hátrányaik csökkenjenek.

Szent-Györgyi Albert szavaival élve:

”...egészséges testű, akaraterős, jó ítéletű, tetterre kész, szép célokért hevülő és áldozó embereket, akik meg tudják élni a szépet és nagyot minden téren, akik az életüket ki tudják tölteni tartalommal, akik megértik a dolgok összefüggéseit, akik átérzik azt, hogy emberi közösségben élnek, amely csak a kölcsönösségen, méltányosságon és jóakaraton épülhet; embereket, akik a múltban és jelenben kellő tájékozottsággal bírnak, és fel vannak szerelve a tudásnak azzal a mértékével, mely szükséges, hogy munkájukat jól elvégezzék és a társadalom hasznos munkásai legyenek.”

I.2. Az intézmény általános jellemzői

Módosításokkal egységes szerkezetbe foglalt alapító okirat:

Hatvan Város Önkormányzata képviselő-testülete 377/ 2015. (V.28.) sz. határozata
Hatályos: 2015. június 10.

Az intézmény adatai:

OM-azonosító száma:	201482
Az intézmény neve:	Hatvani Brunszvik Teréz Óvoda
Az intézmény alapítójának neve és címe:	Hatvan Város Önkormányzata 3000 Hatvan, Kossuth tér 2.
Az intézmény fenntartója:	Hatvan Város Önkormányzata

Az intézmény működési területe: Hatvan város közigazgatási területének a fenntartó által kijelölt körzete az Óhatvani városrészben, ezen túlmenően maximális létszám keretig az intézményválasztást figyelembe véve.

Az intézmény típusa: Óvoda

Az intézmény jogállása: Önálló jogi személy

Az intézmény megnevezése székhelye: 3000 Hatvan, Balassi Bálint út 44.

A köznevelési intézmény feladatellátását szolgáló vagyona:

A rendelkezésre bocsátott ingatlan- és ingó vagyon a Hatvani Közös Önkormányzati Hivatal tulajdona.

Hatvan, Balassi Bálint út 44. 2760/2 hrsz.	Telek:	4193 m ²
	Beépített alapterület:	920 m ²
	Hasznos alapterület:	873 m ²
	Csoportszobák száma:	4 db
	Melegítőkonyha.	

A köznevelési intézmény vagyon feletti rendelkezési joga:

A köznevelési intézmény jogosultsága ezen vagyontárgy/ak rendeltetésszerű hasznosítására terjed ki az Önkormányzat vagyonáról- és a vagyontárgyak feletti rendelkezési jog gyakorlásának szabályairól szóló rendelet alapján.

Az intézmény helyiségeinek és tárgyi eszközeinek bérbeadásával az intézményvezető rendelkezik.

Az intézménybe felvehető maximális gyermeklétszám: 100 fő

Az intézményben elhelyezhető óvodai csoportok száma: 4 csoport

1.2.1 A Hatvani Brunszvik Teréz Óvoda fő tevékenységei

A Hatvani Brunszvik Teréz Óvoda az alábbi feladatokat látja el alaptevékenységként (Hatvan Város Önkormányzata Képviselő testületének 265/2011.(V.26.) számú határozata alapján):

Alaptevékenységi szakágazat:

- Óvodai nevelés

A költségvetési szerv alapfokú tevékenysége:

- Óvodai nevelés
- Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése

Alaptevékenységhez kapcsolódó kiegészítő és kiegészítő tevékenység:

- Oktatási célok és egyéb feladatok.
- A köznevelési intézményekben végzett kiegészítő tevékenységek.
- Saját vagy bérelt ingatlan hasznosítása.
- Óvodai intézményi közétkeztetés.
- Munkahelyi étkeztetés.

Az intézmény vállalkozási tevékenységet nem folytat.

A köznevelési intézmény vezetőjének kinevezési rendje:

Az intézmény élén óvodavezető áll, aki magasabb vezető beosztású közalkalmazott.

Az óvodavezetőt a hatályos jogszabályi előírásoknak megfelelően Hatvan Város Önkormányzatának Képviselő testülete bízza meg.

Az intézmény gazdálkodással összefüggő jogosítványai, az intézmény képviselőjére jogosultság:

Az intézmény finanszírozása és gazdálkodása:

Költségvetését évente a fenntartó állapítja meg.

Besorolása az előirányzatok feletti rendelkezési jogosultság szempontjából:

Önállóan működő költségvetési szerv

Besorolása a gazdálkodás megszervezésének módja szerint:

Részben önállóan gazdálkodó költségvetési szerv.

Gazdálkodását biztosító szervezete:

Hatvani Közös Önkormányzati Hivatal

3000 Hatvan, Kossuth tér 2.

100 férőhelyes óvodánkat 1983. március 1-jén adták át. Tágas, világos csoportszobák és öltözők, kiszolgáló helyiségek, szép udvar, pancsoló medence, homokozók szolgálták a nevelést. Intézményünk 1994. január 1-jétől viselhette a Brunszvik Teréz nevet. Az óvoda működését 1994. decemberétől segíti a Brunszvik Kisded Alapítvány.

1997-től 2011-ig a városi intézmények többszöri összevonása nyomán tagóvodaként működött intézményünk.

2011. július 1-jétől ismét önálló óvodaként kezdtük meg működésünket a gyermekek és a szülők szolgálatában.

2013. július 1-jétől Hatvani Brunszvik Teréz Óvoda az intézmény neve.

1.2.2. Humánerőforrás-és tárgyi feltételek

Óvodánk humánerőforrásának elemzése:

Intézményünkben az óvodapedagógusok felsőfokú végzettséggel rendelkeznek, és szakképzett dajkák segítik munkájukat. 2013. szeptember 02-től pedagógiai asszisztens is közreműködik a nevelői munkában.

Valamennyien a gyermekeket és hivatásukat szerető személyiségek. Saját arculatú, de munkastílusában összeszokott csapat látja el a mindennapi feladatokat.

Dolgozók	Létszám
Főiskolai/ felsőfokú végzettségű óvodapedagógus	9
Szakvizsgázott óvodapedagógus	3
Mesterpedagógus	1
Ped.II.	5
Ped.I.	2

Gyakornok	1
Pedagógiai asszisztens	3
- egy fő határozatlan idejű kinevezéssel	
- egy fő határozott idejű kinevezéssel	
- egy fő harmadéves óvodapedagógus hallgató határozott idejű kinevezéssel	
Dajka összesen	4
Szakképzett dajka	4
Óvodatitkár	1
Konyhai segítő	1
Összlétszám	17fő

Intézményközi megállapodás keretében egy fő fejlesztőpedagógus a Pedagógiai Szakszolgálat szakvéleménye alapján a részképességek fejlesztését végzi. A különböző sérülésspecifikumok ellátására a sérülésektől függő szakember szolgáltatását kell megvásárolni a gyermek fejlesztése érdekében. Logopédiai szolgáltatás jelenleg nem működik az óvodánkban, de szakszolgálati ellátás keretében minden gyermek fejlesztést kaphat. A Köznevelési törvény előírásának megfelelően az óvodapedagógusok heti kötelező óraszám: 40 óra, melyből 32 órában a gyermekcsoportokban, 8 órában felkészülési idő és nevelőtestületi munka végzésével látják el feladataikat. Heti váltásban, átfedési idő biztosítása mellett fogadják a gyermekeket. Munkatársaink folyamatosan fejlesztik tudásukat. Jól képzett nevelőközösségünkben többen másoddiplomával, szakvizsgával, mesterpedagógusi minősítéssel rendelkeznek. Nyitottak az új pedagógiai irányzatok befogadására, az innovációra. A nevelőtestületben vannak a zenei nevelés terén jól képzett, jó hangszeres tudással, a néptánc oktatás terén, kézműves technikákban jártas, kreatív óvodapedagógusok. Kialakultak azok a szervezeti, nevelési folyamatok, szokások, hagyományok, melyek csak és kizárólag ránk jellemzőek.

Tárgyi erőforrásaink elemzése:

100 férőhelyes óvodánkat 1983. március 1-jén adták át. Tágas, világos csoportszobák és öltözők, kiszolgáló helységek, szép udvar, pancsoló medence, homokozók szolgálják a nevelést. Az óvoda működését 1994. decemberétől segíti a Brunszvik Kisded Alapítvány

Az intézmény épülete, termei, azok berendezései különböző korúak és állagúak. *Az intézmény infrastruktúrája* általánosságban jó. Megtörtént az óvoda épületének energetikai felújítása. Az óvoda IT-parkja az új feladatokhoz mérten is kielégítő, azonban folyamatos fejlesztésre, bővítésre szorul. Az internet-hozzáférés biztosított.

A rendelkezésre álló, a normatívából és az önkormányzati kiegészítésből származó összegeket az óvoda egyéb forrással növeli, mint pl. alapítványi támogatás, pályázat, szülői támogatás.

Tárgyi feltételeink a következők, melyeket a lehetőségeinkhez mérten folyamatosan bővítünk:

- Az udvari játékok állapota elfogadható. Új játékok telepítése folyamatosan a kor igényeinek megfelelően szükség szerint történik. Az udvaron megfelelő az árnyékos és napos felületek aránya.
- A csoportszobák mérete megfelelő, minden csoportszobához gyermekmosdó és gyermeköltöző tartozik. Berendezésük praktikus, a gyermek méretéhez igazodó, esztétikus. A csoportszobák előtt fedett terasz húzódik.
- A csoportszobák tárgyait, a gyermekek által használt játékokat anyagi lehetőségeinkhez mérten folyamatosan bővítjük, cseréljük.
- A tornaszoba és a mozgásos szoba jó lehetőséget teremt a gyermekek mozgásigényének kielégítésére, változatos mozgásformák gyakorlására. *Mászófalunk* megépítésével még több lehetőség adódik: pl: állóképesség fejlesztése, egyensúlyérzék-, koordinációs készség javítása, személyiségfejlesztő hatása.
- Mozgásos eszköztárunk változatos, folyamatosan bővül.
- Sokszínűségünket igazolja, hogy rendelkezünk *mese szobával* és *fejlesztő szobával* is.
- Az esztétikus, szépen berendezett *só szobában* minden nap játszhatnak, tevékenykedhetnek a gyermekek, miközben észrevétlenül részesülnek a speciális klíma jótékony hatásaiból, melyet a só asztalok beállításával fokoztunk.
- Az egészséges lábboltozat kialakítását szolgálja az óvoda udvarán kialakított „*Mezítlábas park*”, ahol tizennégy különböző felületen sétálhatnak. A különböző felületek mind-mind másként stimulálják a gyermekek talpát.

- *Közlekedési parkunkban* a biztonságos közlekedés szabályait, valamint a kerékpáros közlekedés alapjait sajátítják el.
- Az északi udvarrészen *sövénylabirintust* alakítottunk ki, mely segíti a téri tájékozódást, megnyitja a kreativitást, lehetőséget ad a szociális készségek gyakorlására. A fejleszteni kívánt készségek, képességek függvényében történő feladatadást tervező munka előzi meg.

II. A TEVÉKENYSÉGGÖZPONTÚ ÓVODAI PEDAGÓGIAI PROGRAM GYAKORLATA

II.1. Nevelésünk célja és feladatai

Nevelési cél

A 3-7 éves korú gyermekek társadalmi gyakorlatra való általános felkészítése, amely magába foglalja:

- a teljes gyermeki személyiség fejlesztését a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül,
- az életre való felkészítést a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül.

Feladatok

Meggyőződésünk, hogy a tevékenységek által nevelődő gyermek felnőve aktív részese lesz saját természeti és társadalmi környezete kialakításának. Éppen ezért az óvodai nevelésünk tartalma a tevékenységeken keresztül jut érvényre és a nevelési folyamat négyes feladatrendszerén keresztül valósul meg.

A feladatrendszer elemei:

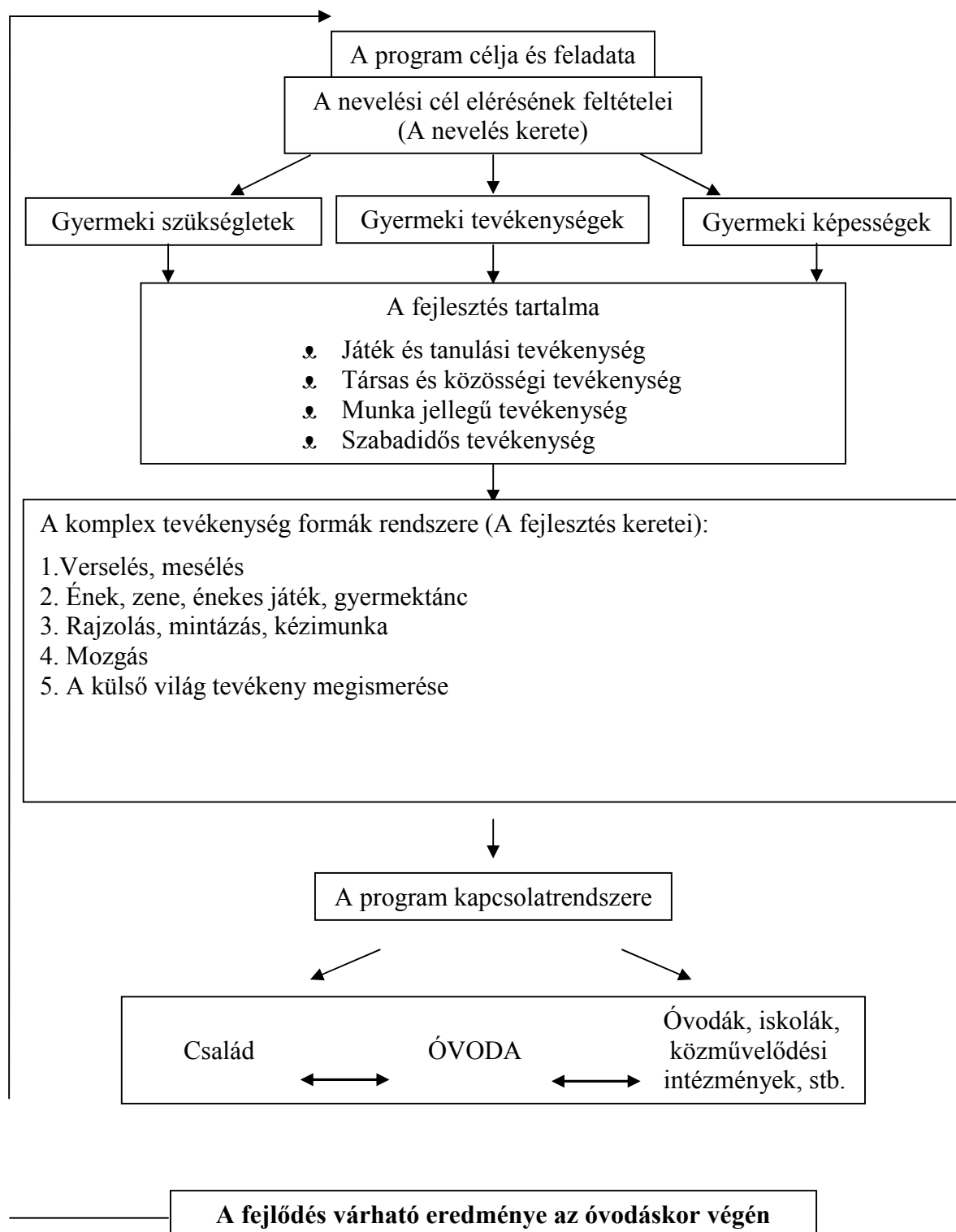
- Játék és tanulási tevékenység
- Társas és közösségi tevékenység
- Munkatevékenység
- Szabadidős tevékenység

A feladatrendszer elemei egymást átszőve érvényesülnek és együtt jelentik az óvodáskorú gyermek nevelésének tartalmát. Ezt azért is szükséges hangsúlyozni, mert a gyermek életmegnyilvánulásaiban sohasem különülnek el a különböző tevékenységek, azok komplex módon, egymást kiegészítve jelennek meg. Természetes tehát, hogy a feladatrendszer elemei mereven nem választhatók el egymástól, mint ahogy a tevékenységek is összefüggenek egymással.

Ez az oka annak, hogy a nevelés tervezésekor nem bonthatjuk szét a feladatrendszer elemeit, hanem egységben gondolkodva, a tervezett tevékenységből kiindulva kell a tervezést átgondolnunk.

Helyi programunk sajátossága, hogy az adott körülményekhez, az adott gyermekcsoporthoz, az adott óvodapedagógushoz és az adott gyermekhez szabja módszereit és a nevelés tartalmát.

A program rendszerábrája

II.1.1. A nevelési cél elérésének feltételei

Gyermeki szükségletek

Célja:

A gyermekek életkorának megfelelő helyes életritmus kialakítása, testi-szellemi fejlődésük elősegítése.

Az óvodapedagógus feladata:

- Az egészséges óvodai környezet megteremtése.
- A nyugodt, kiegyensúlyozott, szeretetteljes óvodai légkör kialakítása.
- A gyermek megfelelő gondozottságának biztosítása, egészségének védelme, edzése, megóvása és megőrzése.
- A gyermek alapvető fizikai szükségleteinek kielégítése. A szokás- és normarendszer kialakítása és megalapozása.

A gyermek fejlődő személyiség, ezért sajátos, életkoronként, életkori szakaszonként és egyénenként változó testi, lelki szükségletei vannak. A szükségletek kielégítésében, a gyermeki személyiség alakulásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezetnek meghatározó szerepe van.

A környezeti hatások közül a *család* szerepe a legjelentősebb, hiszen ez az első szocializációs színtér, amely a kisgyermeket formálja. A családi hatások a legtöbb esetben nem tudatosan tervezettek, sokkal inkább jellemző rájuk, hogy spontán módon valósítják meg a „társadalomba való bevezetés” feladatait.

Természetesen a különböző kultúrájú családok másként viszonyulnak a gyermekhez, a gyermeknek a családban elfoglalt helyéhez, és más-más szerepet szánnak neki a család életén belül. Az óvodapedagógusnak ezért figyelembe kell vennie a családok sajátosságait, szokásait. Szükség esetén valósítsa meg a multikulturális nevelésen alapuló integrációt.

A családi nevelés mellett az *óvodának* igen nagy szerepe van az elsődleges szocializáció során. Az óvoda nagy előnye a családdal szemben, hogy tágabb, tagoltabb szocializációs erőteret hozhat létre.

A gyermeki szükségletek kielégítéséhez szorosan hozzákapcsolódik, hogy az óvodás gyermeket érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, családias légkör vegye körül.

Az óvodáskorú gyermek sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. Ezért már a fogadásra is különös gondot fordítunk, ahol az édesanya a gyermekével együtt ismerheti meg a közösségbe történő beilleszkedést. Lehetőséget biztosítunk arra, hogy minél hosszabb időn keresztül, fokozatos időcsökkenéssel vegyenek részt a szülők ebben a folyamatban. Így az együttlét, az új környezet elfogadása biztonságot ad. A jelükkel ellátott kis ajándékkal kedveskedünk az új gyermekeknek.

A gyermekek felé nyitottak vagyunk, lehetőségeket adunk arra, hogy a gyermek kielégíthesse természetes, társas szükségleteit, segítjük a barátságok kialakulását, a másság elfogadását, az érzelmileg átélt közös feladatok megvalósulását. Az érzelmi hatások sokféleségét engedjük érvényesülni, szem előtt tartva azt, hogy a pozitív érzelmeket megerősítsük, a negatívokat pedig visszatartsuk, fékezzük. A gyermekek környezetében jelenlévő felnőttek viselkedése, kommunikációja modellértékű, mely segíti a gyermeket az önértékesítő törekvéseinek kifejezésére, a különbözőségek elfogadására és tiszteletére.

Az érzelmi nevelés feladatai:

- A szeretet és kötődés képességének fejlesztése.
- A mások iránti tisztelet, megbecsülés érzésének fejlesztése, különbözőségek elfogadása, tisztelete.
- Az élménybefogadás képességének fejlesztése.
- Az érzelmek kifejező képességének fejlesztése.
- Az ösztönök és az érzelem irányításának fejlesztése.
- Az érzelmi zavarok tompítása, leépítése.

Az *óvodapedagógus – gyermek, gyermek – dajka* kapcsolatában rendkívül fontos, hogy a felnőtt érzelmileg értse meg a gyermeket. Figyelembe vesszük az egyéni sajátosságokat, a gyermekek különböző érzelemvilágát. Kerüljük az utasítást, helyette beszélgetéssel, kérdésekkel próbálunk célt érni. A pozitív minta és érzelmi töltés legyen a jellemző.

A *gyermek – gyermek* pozitív érzelmi töltésű kapcsolatainak akkor tudnak kialakulni és fennmaradni, ha a gyermek jól érzi magát a csoportban. Bizalmuk, biztonságuk kialakulását elősegíti az óvoda felnőtt, s gyermekközössége. A nevelés alapja tehát a gyermek szeretete, óvó nénik és dajka nénik részéről egyaránt.

Környezethigiénia

A környezethigiéniára nevelés magában foglalja az óvoda tisztaságának megóvását. Kiemelt figyelem övezi a megfelelő hőmérséklet biztosítását (szellőztetés, helyes fűtéstechika), illetve a megfelelő fényviszonyok megteremtését (korszerű világítás). Az *óvoda helyiségeit*, építészeti adottságait pedagógiai feladataink megvalósítása érdekében használjuk fel. Csoportszobáink, öltözőink, mosdóhelyiségeink berendezési tárgyai megfelelő méretűek, tisztántartottak, a gyermeki tevékenységeket szolgálják, így hozzájárulnak a gyermeki szükségletek kielégítéséhez.

Követelmény az óvoda udvarának tisztán tartása, gondozása (virágosítás, fűápolás, locsolás, stb.). Törekedünk arra, hogy esztétikai élményt is nyújtson a szabadban eltöltött idő.

Az óvoda udvara az egészséges életmódra nevelés egyik színtere. Az udvar különböző jellegű talajfelületei, más-más célt szolgálnak, ezért burkolt területek, füves területek, virágos kertek, napos-árnyékos részek egyaránt megtalálhatóak. A gyermekek szabad mozgását, edzését, változatos tevékenységét megfelelő mozgásfejlesztő eszközökkel, játékokkal, kerti szerszámokkal, a gondosan rendbetartott homokozóval biztosítjuk. Udvarunk osztatlan, így ad lehetőséget minden korosztály számára a szabad játékválasztáshoz. A tevékenységeket mindig óvodapedagógus felügyeli.

A gyermek az egészséges életmódra vonatkozó ismereteit és magatartás mintáját a családból hozza magával az óvodába. A szülők egészség-kulturáltsága, valamint az óvodai egészségvédelemmel való kapcsolatuk ezért jelentős az egészségpedagógiai óvodai programban. Az együttműködés lehetőségei a közös szülői programok, higiénés és sportrendezvények. A nevelési év kezdetekor a védőnői és a Pedagógiai Szakszolgálat munkájának bemutatása is része az óvodában folyó egészségvédő és egészségfejlesztő tevékenységünknek. Az egészségfejlesztés – életfontossága miatt – az óvodai nevelésben kulcskompetencia kialakítását igényelte.

Az óvodai nevelési folyamat szerves része a *gondozás*, mely a gyermeki szükségleteket elégíti ki. A gondozás - az egészséges életmódra nevelés terén - egyik fontos feladata az *egészséges környezet* biztosítása.

A gyermekek egészségének védelme érdekében fontos feladatunk a betegségek megelőzése, az egészséges életvitel iránti igény megalapozása. Ezt a célt szolgálja a sószoba, a mozgásfejlesztő szoba, a tornaszoba, a kültéri „tipróka”. Fontosnak tartjuk a higiénés szabályok betartását, a gyakori szellőztetést, a portalanítást, a fertőtlenítést, a környezet tisztántartását, sok zöld növény elhelyezését. A gyermekek rendszeres egészségügyi szűrését a Védőnői Szolgálat látja el. Rendszeres, jelzés esetén eseti tisztasági vizsgálatot végez óvodánk védőnője. A napközben megbetegedett gyermekeket elkülönítjük, s szüleiket azonnal értesítjük.

A gyermekek tevékenységét folyamatosan figyelemmel kísérjük, a balesetek megelőzésének érdekében biztosítjuk a szükséges személyi és tárgyi feltételeket, a használatban lévő eszközöket folyamatosan ellenőrizzük.

Az egészséges életmód kialakítása, a gyermekek gondozása sajátos nevelési feladatunk. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, ezzel segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást segítő többi munkatárssal. A testi szükségletek kielégítése alapozza meg a gyermekek jó közérzetét. A napi helyes életritmus, a rendszeresen, megszokott időben végzett tevékenységek visszahatnak az életfolyamatokra, így az egészséges testi és szellemi fejlődésnek is feltételei. A helyes életritmust fokozatosan, az életkori és egyéni sajátosságoknak megfelelően a családdal együttműködve alakítjuk ki.

A dohányzás a legsúlyosabb önálló egészségkárosító tényező. A dohányzás visszaszorításában kiemelt figyelmet érdemelnek a fiatalok rászakását megelőző programok, valamint a pedagógusok példamutatása.

Az óvodai pszichohigiénés nevelés során nem arra gondolunk, hogy a kisgyermek cigarettázni kezd, hanem arra, hogy otthon számos minta, motívum erősíti benne a dohányzás társadalmi elfogadottságát, a „természetes” felnőtt viselkedés velejáróját.

Az egészséges táplálkozás megkedveltetése

A növekedés és a fejlődés egyik legfontosabb feltétele a táplálkozás. Az óvodás korú gyermek táplálkozási szükségletei nem azonosak a felnőttek táplálkozási szokásaival. Az óvodapedagógus tájékoztassa a szülőket, hogy az óvodás korú gyermek étrendjében ne szerepeljen nehezen emészthető, zsíros, erősen fűszerezett étel. Az egészséges táplálkozás

megkedveltetése érdekében a szülőkkel, támogatókkal közösen tartunk gyümölcs- vagy zöldségnapot, ahol a gyermekeket új ízekkel, italfélesekkel ismertetjük meg. Közösen készítünk salátát, köretet, gyümölcstalat. Nem az étel elkészítése, hanem az étkezés lebonyolítása alkotja az óvodapedagógus egészségpedagógiai feladatát. Az étkezésben való előkészületben a gyermekek vegyenek részt az életkori fejlettségüknek megfelelően. A gyermekek a napi háromszori étkezéssel tápanyagszükségletük háromnegyed részét az óvodában kapják. Az étkezés megszervezése, kulturált lebonyolítása fontos gondozási feladat. Ügyelünk arra, hogy az étkezésekre azonos időpontokban kerüljön sor. A gyermekeket ösztönözzük, de nem kényszerítjük az étel elfogyasztására. Az étkezési szokásokkal, az evőeszközök használatával fokozatosan ismertetjük meg a gyermekeket.

Azoknak a 3-4 éveseknek, akik még nem esznek önállóan, segítséget nyújtunk. Folyadékot egész nap biztosítunk a gyermekek számára.

A személyi higiénia fejlesztése

A gyermek a családból érkezik az óvodába, magával hozza az otthoni higiénés szokásokat, amelyek nem feltétlenül azonosak (vagy kapcsolatosak) az óvoda mindennapos tisztálkodási, testápolási rendjével. A gyermek higiénés állapotának megítélése, szükség esetén a testápolás pótlása az óvodapedagógus és a dajka megszégyenítéstől mentes feladata. A higiénés szemlélet átadása tehát nem jelenthet a gyermek számára megszégyenítést. A higiénés felszerelés minden gyermek számára rendelkezésre áll, melynek során elsajátítja használatát.

A *testápolás* a gyermekek szükség szerinti tisztálkodását, tisztaságigényük kialakítását szolgálja. A testápolási műveletek az óvónő és a gyermek közötti bensőséges kapcsolat elmélyítését is elősegítik. A családi és óvodai gondozási szokások összehangolására törekszünk. Szükség esetén megbeszéljük a szülőkkel a helyes teendőket, segítséget nyújtva ezzel a gyermek otthoni gondozásához. A bőrápoláshoz, fogmosáshoz, hajápoláshoz, az orr tisztításához, a WC-használatához megteremtjük a feltételeket. A legintimebb higiénés tevékenység a WC-használat. A WC papír használatának elsajátíttatásában a dajka néni vállal nagyobb feladatot. Fontos a bevizelés, beszékelés után az intim rendbetétel. Minél kisebb egy gyermek, annál nagyobb szüksége van a testápolás során a felnőttek közreműködésére. Ezt szem előtt tartva alakítjuk ki a helyes szokásokat, eljuttatva a gyermekeket az önálló testápolásra. A gyermekek fokozatosan jutnak el odáig, hogy önmagukkal, ruházatukkal

szemben igényeljük a tisztaságot. Ehhez nagyon fontosnak tartjuk az óvodapedagógusok és dajkák személyes példamutatását.

Az *öltözködés* védekezés az időjárás változásai ellen, de egyúttal fejleszti a gyermekek ízlését, önállóságát is. Igyekszünk meggyőzni a szülőket a praktikus, réteges öltözködésről. A ruházat tisztántartására, fehérneműcserére szükség esetén felhívjuk a szülők figyelmét.

Rendszeres mozgás biztosítása

A mozgásszervek fejlődésének belső, élettani ingere a mozgásra való készítésben mutatkozik meg, és nagyobb energia felhasználással jár, ezért a mozgás élettanilag a kisgyermek alapvető életjelensége. A mozgás segíti a gyermeket a környező világ jobb megismerésében, a környezet felfedezésében, meghódításában.

A gyermekek mozgásigényének kielégítését a különböző mozgásos tevékenységek szolgálják. A változatos mozgásformákat egyénileg gyakorolják a mozgásfejlesztő eszközökön. Erre kitűnő lehetőséget nyújt a jól felszerelt tornaszoba. A rövidebb, néhány perces mozgásos játékok beilleszthetők a napi tevékenységünkbe, melyek a mozgáskoordináció fejlesztésére irányulnak. A jól szervezett séták, kirándulások a mozgásigény kielégítésén kívül együttes élményt is jelentenek.

A gyermekek egészséges életmódját úgy lehet biztosítani, ha minden nap *edzési lehetőségük* van. Erre legtöbb alkalmat a szabadban tartózkodás biztosít, mely növeli a gyermekek ellenálló képességét. A légfürdőzés az edzés egyik formája, mely télen sem maradhat el. Légfürdőzést jelent a szabadban végzett mozgás, játék, séta is.

Jelentős óvodapedagógusi figyelmet igényel a szabadban a túlmozgás, a fegyelmezetlen játék megfékezése. Közegészségügyi szempontból évenkénti ellenőrzést kíván a homokozó.

A gyermekek a víz edző hatását is megismerik. Minden évben a nagycsoportos gyermekeket a városi uszodába visszük, ahol a vízhez szoktatás, a víz megszerettetése a fő szempont. A gyermekek edzését szolgálhatja még a kerékpározás, szánkózás, csúszkálás a jégen. Lehetőség szerint a városi jégpályán szervezett körülmények között ismerkedünk a korcsolyázás alapjaival.

A gyermekek *alvásigényének* egy részét az óvodában elégítjük ki. Az alvásidő előtt kiszellőztetjük a csoportszobát, s megteremtjük a nyugodt alvás feltételeit. Biztosítjuk a megfelelő méretű, egyenes fektetőket, melyeken a gyermekek alvás közben is változtatni

tudják testhelyzetüket. Az ágyneműk fokozatos lecserélése is az egészséges életmód javítását szolgálta, hiszen az antiallergén ágyneműk a nyugodt pihenést segítik elő.

A gyermekek maguk mellé vehetik kedvenc otthonról hozott „alvókájukat”, megszüntetjük az erős külső, belső ingereket, meséléssel, dúdolással nyugalmat teremtünk.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek önállóan mosakodnak, törölköznek.
- Önállóan használják a WC-t, vigyáznak a mosdó rendjére.
- Fogat mosnak, a fogápoló szereket tisztán, rendben tartják.
- Zsebkendőjüket önállóan használják, helyesen fűjják az orrukat.
- Az önkiszolgálást teljes önállósággal látják el.
- Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak, önállóan töltenek folyadékot a kancsóból, s készségszinten használják az evőeszközöket.
- Esztétikusan terítenek, higiénikusan étkeznek.
- Étkezés közben halkán beszélgetnek.
- Önállóan öltöznek, vetkőznek.
- A ruhájukat ki-begombolják, cipőjüket befűzik, bekötik.
- Ügyelnek saját személyük, és környezetük rendjére, gondozottságára.
- A gyermekek szívesen járnak óvodába, szívesen játszanak együtt, érzelmileg elfogadják egymást.
- Ragaszkodnak egymáshoz, felnőttekhez, érzelmekben, szavakban, tettekben hozzák azt nyilvánosságra.
- Szeretettel érdeklődnek egymás iránt az óvodán kívüli találkozások alkalmával is.

Gyermeki tevékenységek

Célja:

Az élményben gazdag, sokrétű, komplex tevékenységformákkal a gyermekek személyiségének fejlesztése.

Az óvodapedagógus feladata:

- Biztosítsa minél változatosabb többfajta tevékenység egy időben történő gyakorlásához a megfelelő feltételeket (idő, hely, eszközök, ötletek).
- A tevékenységek megszervezésében támaszkodjon a gyermekek tapasztalataira, a gyermekek aktuális élményvilágára.
- Élmények nyújtásával segítse elő a minél sokrétűbb és minél komplexebb tevékenységformák kialakulását az óvodai csoportban.

Az óvoda teljes nyitvatartási idejében, a tevékenységeket óvodapedagógus irányítja. A gyermek személyisége és tevékenysége kölcsönösen egymásra hatva fejlődnek. Személyisége komplex tevékenységek által fejleszthető a leghatékonyabban.

A gyermeki tevékenység:

- Valamilyen belső szükséglet kielégítésének vagy külső követelmény teljesítésének az eszköze.
- A képességek kibontakoztatásának és fejlesztésének eszköze.

Nevelő hatásunk belső feltételei a tevékenységek tartalmából eredően:

- Az egyén számára érdekes, a csoport számára fontos, hasznos tevékenység legyen.
- Arra törekszünk, hogy a célkitűző és a célmegvalósító tevékenység egysége érvényesüljön.
- A tevékenység és az eredmény kölcsönös feltételezettséget biztosítjuk (csak a befejezett tevékenységnek van élményereje).
- A tevékenységrendszer teljességével kielégítjük a gyermekek igényét, megoldjuk a gyermekközösség valamennyi feladatát (az önkiszolgálástól a csoportélet kialakításáig).

Nevelő hatásunk pedagógiai feltételei:

- A tevékenység pedagógiai előkészítése a – dajkákkal és a pedagógiai asszisztenssel együttműködve – közös feladatunk.
- A tevékenység megszervezése nagy tapintatot igényel – semmit nem végzünk el a gyermekek helyett, de mindenben segítünk, amikor a gyermeknek arra szüksége van.
- A tevékenység pedagógiai értékelése ugyancsak alapvető feladatunk.

A gyermekek számára meg kell adnunk a lehetőséget *az önállóan megválasztott, belsőből fakadó tevékenységre*. A gyermeki tevékenység szervezésekor figyelembe vesszük a 3 – 7 éves korú gyermekek tevékenységének jellemzőit. A nagyfokú tevékenységi vágyat, kíváncsiságot, megismerési vágyat, érzelmi vezéreltséget. A gyermekek tevékenysége gyakran változik, minél kisebb egy gyermek, annál gyakrabban változtatja tevékenységi formáit.

A 3 – 7 éves korú gyermekek életmegnyilvánulásaiban nem különülnek el élesen a különböző tevékenységek. A gyermek számára a játék lehet munka is és fordítva. A közösségért végzett feladat lehet játék, esetleg a szabadidő kellemes eltöltése.

Gyermei képességek

Célja:

A gyermeki képességek kibontakoztatása, kooperációs és kommunikációs képességcsoport kiemelése a tevékenységek által.

Az óvodapedagógus feladata:

- Folyamatosan biztosítsa a gyermekek számára a képességeik kibontakoztatásához szükséges tevékenységek gyakorlásának lehetőségeit.
- A folyamatos megfigyelés útján alkosson tiszta képet a gyermek meglévő képességeiről. Ennek ismeretében törekedjen a képességek fejlesztésére.
- A fejlődési naplóban meghatározott egyénre szabott fejlesztési terv alapján végezze fejlesztő munkáját. Minden gyermek képességét önmagához – saját lehetőségeihez – viszonyítva igyekezzon fejleszteni.
- Biztosítsa a kreativitás és a felfedezés lehetőségét, és a megszerzett tapasztalatokkal fejlessze a gyermek kompetenciáit.

Programunk olyan képességek kifejlesztését jelenti, amelyek a társadalomban létező, elképzelhető pozitív tevékenységek gyakorlásához szükségesek. Olyan tevékenységeket biztosítva, melyek élményt nyújtanak és kreativitást fejlesztő hatásúak.

A tevékenységszervezés és a képességfejlesztés kölcsönös kapcsolatban áll egymással. A nevelés a társadalmilag szükséges egyéni képességek intenzív fejlesztése. A társadalmi és

egyéni szempontból lényeges képességek két nagy csoportja a kooperációs képességek és a kommunikációs képességek.

A tevékenységek a gyermekek egyéni szükségleteihez igazodnak, differenciáltak és biztonságot teremtenek.

A tevékenység több szempontból is bázisa a képességfejlesztésnek:

- A tevékenység a képességfejlesztés eszköze – képességek csak konkrét tevékenységek által formálhatók.
- A tevékenység a kifejlesztett képességek felhasználásának a színhelye, a képességek meghatározott tevékenységekben nyilvánulnak meg.

A kommunikációra és a kooperációra való képességet a gyermek a tevékenységek gyakorlása közben és által szerezheti meg.

A nevelőmunkánk során fejleszteni kívánjuk mindazon képességeket, melyek a tudatos emberi élet folytatásához szükségesek és a teljes személyiség fejlődését és fejlesztését támogatják.

II.1.2. A fejlesztés tartalma

Játék és tevékenységben megvalósuló tanulás

Célja:

- Olyan boldog gyermekkor megteremtése, ahol a cselekvések gyakori átélésével a gyermekek egyéni vágyai, ötletei kibontakozhatnak, komplex módon fejlődhetnek.
- Válgják a játék a pszichikumot, a kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenységgé.
- A gyermekek kíváncsiságára, megismerési vágyára, érzelmi beállítottságára, önkéntelen figyelmére alapozva, a szűkebb és tágabb környezetben szerzett tapasztalataikra építve irányítsuk a gyermeki gondolkodás fejlődését és a kompetenciák fejlesztését.

Az óvodapedagógus feladata:

- Nyugodt légkör biztosítása, az elmélyült játék feltételeinek megteremtése.
- A napirenden belül elegendő idő és hely biztosítása a játék számára.
- A játékhoz szükséges eszközök folyamatos biztosítása.

- Ötletek, lehetőségek, helyzetek teremtése a sokszínű játék kialakulásához. Az egyéni élményeken túl, közös élményszerzési lehetőségek kihasználása a játék fejlesztése érdekében.
- A gyermeki játék önállóságának tiszteletben tartása.
- Szükség esetén bekapcsolódás a játékba, együttjátszás a gyermekekkel.
- Értelmi képességek fejlesztése (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás).
- A gyermek megismerési vágyának, kíváncsiságának sokoldalú érdeklődésének kielégítése.
- Lehetőséget kínálni a gyermek számára olyan szituációk átélésére, ahol megismerhetik a felfedezés, a kutatás örömeit.
- A gyermekek egyéni érdeklődésének megfelelő tevékenység biztosítása.
- A gyermekek önállóságának, figyelmének, kitartásának, pontosságának, feladattudatának fejlesztése.
- Olyan tapasztalatok szerzéséhez nyújtson segítséget a gyermeknek, amelyben saját teljesítőképességét is megismerheti.

A *játék* a 2,5 – 7 éves korú gyermek alapvető, mindennapjait átszövő tevékenysége. A játék nemcsak azért kitűnő talaja a fejlesztésnek, mert általa szinte észrevétlenül tanul a gyermek, hanem azért is, mert a játékban kiélheti, kipróbálhatja, feldolgozhatja és gyakorolhatja az életben előforduló szituációkat, az őt érő élményeket. Ugyanakkor megoldási módokat kaphat bizonyos élethelyzetekben való viselkedésre, megnyugodhat, kiélheti szorongásait, problémáit és újraélheti kellemes élményeit. A környező világról, sőt, a világegyetem egészéről is a játékon keresztül közvetíthetjük a legtöbb ismeretet a kisgyermek felé.

A játék tehát olyan komplex tevékenységforrás, melyet tudatosan kell felhasználnunk a nevelés folyamatában céljaink eléréséhez. Tudatosságunk természetesen sohasem irányulhat a gyermekre, hiszen kitalált és erőltetett, úgynevezett „játékos módszerekkel” nem helyettesíthető a gyermeki tevékenység. A játéktevékenység tág értelmezése lehetővé teszi, hogy nemcsak a tárgyi, manuális, vagy mozgáshoz kapcsolt tevékenységeket ismerjük el, hanem a „szellemi alkotást” is tevékenységként fogjuk fel a játék során. A gyermek gondolatban megalkotja, kitalálja a játék szereplőit és bármilyen eszközzel vagy tárggyal

helyettesíti azokat. Minden gyermeki tevékenység – beleértve a játékot is – felosztható spontán és az óvodapedagógus által irányított tevékenységre.

Nagyon fontosnak tartjuk olyan hangulatok, ingerek, tárgyi lehetőségek megteremtését, melynek hatására a gyermekek spontán játéka, tevékenysége önmagától beindul.

Ez természetesen nem jelenti azt, hogy nincs szükség az általunk kezdeményezett vagy irányított játéktevékenységre, hiszen köztudott, hogy két és fél, három éves kor táján még kifejezetten igényli a gyermek a felnőttel való együttjátszást.

Jót és jól játszani – ez a gyermek dolga az óvodában.

Feladatunk megfigyelni a gyermek játékát, felhasználni azt saját nevelési céljaink elérése érdekében és szükség esetén, indirekt módon befolyásolni. A játék kicsiben maga az élet: az, amit a kisgyermek felfog és rekonstruálni képes az őt körülvevő világból. Éppen ezért *az életre nevelés is a játékból indul ki és a játék segítségével teljesebbé válhat.*

A tevékenységközpontú program alapelve, hogy minél több időt, alkalmat és lehetőséget biztosítsunk a gyermekeknek az elmélyült játékra. A játéktevékenységhez szükséges feltételeket, ötleteket és eszközöket a mi feladatunk biztosítani. Nagyon fontos az élmények szerepe a gyermek játékában. Az élmény, legyen az a gyermek egyéni élménye, melyet a családból a környezetéből hoz, vagy legyen az az óvodai társakkal átélt élmény, amely rendkívüli jelentőséggel bír az életre való felkészítés folyamatában. A különböző szituációk megteremtése, az élménynyújtás óvodapedagógusaink tudatos, átgondolt munkáját feltételezi. Indirekt módon így lehet a gyermeki világot befolyásolni. Természetesen a gyermek spontán élményszerzése éppen olyan fontos, mint az általunk irányított és megtervezett. A lényeg, hogy a gyermekek élményeiket tevékenységekben éljék meg. Általában a gyermek spontán szerzett élményei és tapasztalatai nem kapnak kellő figyelmet.

A játék tehát, mint az óvodás korú gyermek alaptevékenysége olyan lehetőséget jelent, amit tudatosan felhasználhatunk a gyermekek fejlesztése érdekében. Nagyon fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése. Legfőbb célkitűzéseinket szem előtt tartva, olyan tulajdonságok fejlődhetnek ki a gyermekben a játék folyamatában, ami később a társadalomba való beilleszkedését is segítheti.

Gondoljunk például a társakkal való együttjátszás kialakulására, vagy a játékon belüli önállóságra, a másik gyermek játékának tiszteletben tartására, a kezdeményezőkézség

kibontakoztatásának lehetőségeire, vagy olyan tulajdonságok szükségességére, mint mások mozgósításának képessége vagy az alá–fölérendeltségi viszonyok önkéntes kialakítására egy – egy játékszituációban.

Beszélhetünk azokról a nagyon is demokratikusan, a gyermekközösség elfogadott belső törvényszerűségei szerint kialakított játékon belüli szereposztásokról is, melyek a szerepjátékot a társadalmi gyakorlatban tapasztalható szituációk előzményeivé avatják.

A játék alapvető feltételeinek biztosítása:

A megfelelő légkör:

A gyermekek kiegyensúlyozottságához, közösségi életük fejlődéséhez, a felszabadult játékukhoz alapfeltétel a nyugodt, derűs légkör. A gyermekek szabadon dönthetnek arról, kivel, mennyi ideig és milyen eszközzel játszanak.

A megfelelő hely:

Az óvodai játék színtere a csoportszoba, az óvoda udvara (alkalmanként kirándulóhelyek). A csoportszobákban a játékteret a bútorok praktikus, ésszerű elhelyezésével úgy alakíthatjuk ki, hogy otthonos, variálható legyen.

A megfelelő idő:

A rugalmasan kialakított napirendünk, az egész nap folyamán biztosítja az elmélyült játékot.

A megfelelő játékeszközök:

A játékszer részben motiválja, ösztönzi, gazdagítja a gyermekek elképzeléseit, segíti elgondolásaiknak megvalósítását, részben tárgya magának a játéknak. Olyan játékszereket igyekszünk biztosítani, amelyek az elmélyült játék kialakulását segítik és a motiváló fejlesztő hatást kiváltják.

A játékszerek esztétikusak, könnyen tisztíthatóak és veszélytelenek. Különböző alapanyagokból készülnek, sokféleképpen, egymással variálva illeszkednek a játék témájához.

A játékeszközöket mindig arányosan, a csoport létszámához igazítva igyekszünk biztosítani. A nagyobbak játékát már kiegészítjük félkész, szimbolikus és saját készítésű eszközökkel is. Lehetőséget adunk, hogy a környezetük tárgyait (székek, asztalok, padok) is bevonják játékukba.

Az óvodáskorban előforduló játékfajták:

Gyakorló játék:

A gyakorló játék kiindulópontja a véletlen mozgásból, cselekvésből fakadó siker, amely újra és újra ismételésre készíti a gyermeket. A játéknak ezen a fokon a gyermekek a fölhasznált anyagok, eszközök tulajdonságaival, a tárgyak egymáshoz való viszonyával, működésével ismerkednek. A sokszori ismétléssel, gyakorlással a különböző funkciók fejlődnek. Mivel a gyakorló játékok eszköz és anyagigényesek, ezekből nagyobb mennyiségre van szükség. 5-7 éves korban a gyakorló játék tartósan csak akkor jelentkezik, ha a gyermek fejlődésében lemaradt, vagy a sikeres játékhoz a játékszerrel való előzetes manipulálásra van szükség. Gyakorló játék jelentkezik a konstrukciós és szerepjáték elemeiként is.

Építő, konstruáló játék:

Az építés, a konstruálás gyakran a szerepjátékhoz kapcsolódik: az élethelyzetek reprodukálása közben építenek, szerelnek, szerkesztenek, vagy a létrehozott alkotás hatására képzelik bele magukat különböző élethelyzetekbe.

A gyermekek kockákból és más játékszerekből, különböző eszközökből, anyagokból, építményeket, játékszereket, különféle tárgyakat hoznak létre. Az „én csináltam” tapasztalata bizonyosságot nyújt a gyermeknek saját képességeiről, növeli önbizalmát. A tapasztalatok hatására a spontán létrejövő alkotások mellett fontos helyet kap az előre elgondolt, meghatározott céllal végzett építés. A gyermeket az alkotás öröme, a sokféleképpen összeállítható játékszer és építőelem fölhasználása ösztönzi a konstruálásra. A „valamit alkotni” igénye, öröme kreativitásuk mellett értelmi és társas képességeiket is sokoldalúan fejleszti. Az építő és konstruáló játék, az eszközök és az anyagok változatosságát igényli.

Szerepjáték:

A szerepjáték nevelési szempontból a leggazdagabb lehetőségeket nyújtó játékfajta, amely a gyakorló játék keretei között bontakozik ki, és fejlett formáját az óvodáskor végére éri el. A gyermekek szerepjátéka tapasztalataikat, ismereteiket, elképzeléseiket és az ezekhez fűződő érzelmeiket tükrözi. A környezet benyomásait a gyermekek egyénien, szubjektív módon jelenítik meg. A vállalt szerepeken keresztül ábrázolják a valóság számukra lényeges mozzanatait.

A szerepjátékban a gyermekek valóságos közösségi életüket élik, benne és általa alakul maga a gyermekközösség. A gyermekek játékában különösen, a hozzá érzelmileg közel álló felnőtteket és társaikat utánozza. Megjeleníti a felnőttek és a gyermekek közötti kapcsolatokat, közben új magatartásformákat sajátít el.

Megfelelő tapasztalatok és élmények birtokában önállóak a játék előzetes, közös tervezésében, a szerepek kiválasztásában, a játékszerek és eszközök megválasztásában, a szabályok betartásában. A játszócsoportok tagjai között tartós és szoros kapcsolat alakul ki.

Barkácsolás:

A barkácsolás a játék igényéből indul ki, tehát kötetlen. Igyekszünk kialakítani a gyermekekben, hogy alkalmanként maguk készítsék el a játékhoz hiányzó eszközöket. Ehhez a gyermekek képességeinek megfelelően: helyről, anyagról, és kifogástalan, a koruknak megfelelő eszközökről gondoskodunk. Olyan anyagokat gyűjtünk, melyeket a gyermekek önállóan is megmunkálhatnak. Csak annyi segítséget nyújtunk, amennyi feltétlenül szükséges.

Az eszközök készítése közben újabb és újabb ötletek születnek, s ezek megvalósítására készítjük a gyermekeket. Az elkészült eszközöket mindig felhasználjuk. Fontos, hogy a tevékenységek befejeztével, maguk körül rendet rakjanak.

Dramatizálás, bábozás:

A szerepjátékot gazdagítja, ha a gyermekek élményeiket szabadon választott, kötetlen módon dramatizálják. Lehetőséget adunk arra, hogy mese – vers – ének – filmélményeik alapján elképzeléseik, szándékaik szerint formálják át vagy tovább a történetet, válasszák ki a szereplőket. A dramatizáláshoz szükséges, különböző szerepeket jelző kellékek, állandóan rendelkezésre állnak.

A bábjátékban a gyermekek közvetlenül nyilvánulnak meg, játéktevékenységük a környezethez való viszonyukat, az átélt cselekvés vagy történés általuk fölfogott tartalmát tükrözi. A gyermek a bábót azért is érzi közel magához, mert az még nála is kisebb, cselekvéseit, sorsát ő irányítja. A bábjáték igazi kifejezőeszköze maga a mozgás, és ez vizuális élményt is jelent a gyermekeknek. Játékidőben a paraván mögött, de paraván nélkül is legyen alkalmuk a gyermekeknek kedvük szerint megszólaltatni a számukra legvonzóbb bábokat.

A bábjátékból adódó élmények általában három, egymással szoros összefüggésben levő forrásból fakadnak:

- az óvodapedagógus bábjátéka, amelyben a gyermekek, mint nézők vesznek részt,
- a gyermekek bábjátéka, esetleg óvónői segítséggel,
- a gyermekek bábkészítő tevékenység és önálló játéka az így elkészült bábokkal.

A sokrétű tevékenység (bábok készítése, játék különböző szerepekben), különösen a társakkal és a felnőttekkel kialakuló sajátos kapcsolatteremtés, valamint az, hogy a gyermek esetleg saját érzelmeit is eljátssza, személyiségfejlesztő hatású.

Szabályjáték:

Mindazoknak a játékoknak a sokféleségét felhasználhatjuk, melyek konkrét szabályokhoz kötöttek, élményszerzés és tapasztalás kapcsolódik hozzá. A játék menete, a szabályok betartása erősíti az egymásra való odafigyelést, mások sikerének elismerését.

Pl: fejlesztőjátékok, társasjátékok, mozgásos játékok, saját maguk által kitalált szabályok, népi illetve népi hagyományokra épülő játékok.

A *játék és a tanulás* teljes mértékben összekapcsolódik óvodás korban. A teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja, ösztönöz a tapasztalatszerzésre, a cselekvésre és közben minden pillanatban újabb és újabb felfedezéseket tesz a kisgyermek. Játék közben, szinte észrevétlenül tanul, tehát a játék az óvodai tanulás egyik legfontosabb színtere, de nem kizárólagosan az. Különböző tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

A játékon belül a motoros, a szociális és a verbális tanulás összefonódik, komplex formában jelenik meg. Az óvodai tanulás azonban szélesebb értelmű annál, hogy csupán a játékkal való összefüggésein keresztül értelmezzük. A nevelési folyamat egésze, azaz valamennyi pillanata alkalmas arra, hogy erőltetés nélkül spontán vagy irányított módon tanuljon a kisgyermek. A tevékenységben megvalósuló tanulás természetesen csak része a nevelési folyamat egészének.

Legfőbb célkitűzésünk, hogy egyszerre, egy időben kevesebbet, de minőségben és használhatóságban mégis több ismeretet kapjanak a gyermekek. A több érzékszervet igénybe vevő tapasztalás és a sokoldalú cselekedtetés mindennél fontosabb a 3-7 éves korú gyermek fejlődésének szempontjából.

A közvetlen környezet folyamatos megismerése, az érzékelés és a többoldalú tapasztalatszerzés azért központi kérdése a tanulási folyamatnak, mert szerintünk kevesebbet, de azt jobban, alaposabban, több oldalról megközelítve kell a gyermekek számára közvetítenünk és velük együtt átélnünk. Az óvodapedagógus a tevékenységekben megvalósuló tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire. Miután a gyermek a világot komplex módon érzékeli, észleli és éli meg, ezért a tanulás során is ebből kívánunk kiindulni. Ez az oka annak, hogy komplex foglalkozások rendszerén keresztül jut el a gyermekhez az, ami számára a világból megismerhető, befogadható ismeretet, tapasztalatot jelent.

Egyáltalán nem mellékes az a szempont sem, hogy azok a tanulási tapasztalatok, melyeket a gyermekek óvodáskorban szereznek, hatással lehetnek az iskolai tanuláshoz való viszonyukra is. Nem mindegy, milyen érdekeltség fejlődik ki a gyermekben a tanulással kapcsolatban, hiszen már kialakulnak annak csírái, hogy később örömmel tanul-e a gyermek. Képes lesz-e saját motiváltságából kiinduló erőfeszítésre a tanulás során. Ennek a belső motiváltságnak a kialakítását kezdjük meg az óvodában, hangsúlyozva a cselekvéses tanulást.

A tevékenységekben megvalósuló tanulás során is azt szeretnénk elérni, hogy örömmel és önként vegyen részt ebben a folyamatban a gyermek, ne csupán külső motiváció (jutalom) készítse erre. A cél az, hogy megfelelő színvonalú feladatok elé állítsuk a gyermeket. Természetesen minden gyermek esetében képességeinek megfelelő feladatokról van szó. A követelményeket az egyéni teljesítőképességhez kell mérni. A sikerélmények erősítik a gyermek önbizalmát és bátorságot adnak neki az újabb, nehezebb problémák megoldásához.

A szerepünk tehát itt is kiemelkedő abban, hogy milyen feladat elé állítjuk az egyes gyermekeket, mennyire vagyunk képesek megismerni és fejleszteni a gyermeket egyéni adottságainak figyelembevételével.

Az óvodapedagógus a tevékenységekben megvalósuló tanulás irányítása során személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását. A program keretjellege biztosítja számunkra a gyermek igényeihez, egyéniségéhez, teherbíró képességéhez igazodó tanulási kereteket és formákat.

A nevelés egészén belül megvalósuló tanulás - kezdeményezett tevékenységek, kötött és kötetlen tevékenységek, beszélgetések, tapasztalatszerző séták stb. formájában egyaránt megoldhatók a napi élet bármely mozzanatában.

Az anyanyelvi nevelés feladatai fokozottan előtérbe kerülnek a játék és a tevékenységekbe megvalósuló tanulás során.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A játékban örömet lelik, képesek arra, hogy egy játéktémát több napon keresztül is játsszanak.
- Kialakul az együttjátszás igénye.
- Szerepjáték során képesek szerepeket vállalni, megosztani, arról lemondani.
- Képesek olyan játékhelyzeteket létrehozni, amelyeket élményeik alapján ábrázolnak.
- Saját elképzeléseiknek megfelelően próbálkoznak játékeszközök készítésével, azokat játékukban alkalmazzák (dramatizálás, bábozás).
- Problémahelyzetek megoldására vállalkoznak.
- Alkalmazkodnak egymáshoz és betartják a játékszabályokat.
- Igényük van a tevékenységben megvalósuló tanulás során az új ismeretek befogadására.
- Képesek a figyelem összpontosítására, a kreatív gondolkodásra.

Társas és közösségi tevékenység

Célja:

A gyermek fejlődéséhez szükséges tevékenységi formák és társas kapcsolatok által tanuljon meg másokkal érintkezni és együttműködni.

Az óvodapedagógus feladata:

- Biztonságos, nyugodt, félelemmentes óvodai mindennapok biztosítása, amiben lehetőség kínálkozik a gyermekek közötti, valamint a gyermekek és felnőttek közötti minél gyakoribb kontaktusfelvétellel.
- Az óvodapedagógus – gyermek, a gyermek – dajka, a gyermek – gyermek kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze.
- A gyermekcsoporton belül az együttműködés, az együttjátszás, együttműködés képességének kialakítása és gyakorlása. A konfliktusok kezelése.
- A társakért, a csoportért érzett felelősségérzet alakítása.
- A demokratikus szabályok betartásának gyakorlása.

- Arra nevelni a gyermekeket, hogy megértést és toleranciát tanúsítsanak a társaik irányába, különbségek elfogadására, tiszteletére.

A közösségi nevelés az óvodai nevelési folyamat alapvető, átfogó kerete, gyakorlati módszere, eljárásrendszere, amely lehetővé teszi a társadalom szempontjából értékes tulajdonságok alakítását.

Az óvodai nevelés folyamatában az egyén és a közösség nevelése szervesen összefonódik, a csoport az egyént, az egyén a csoportot gazdagítja.

Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, biztosítja minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést, tudatosan kerül a nemi sztereotípiákat.

A gyermekekkel szemben támasztott fő követelmény, hogy tanuljon meg másokkal érintkezni és együttműködni. A kooperációs és kommunikációs képességek pedagógiai szempontból sikeres formálásának legfontosabb feltétele, hogy a tevékenység – társadalmi és egyéni – értéktartalma és hasznossága nyilvánvaló, felismerhető, tudatosítható, átélhető legyen. Az együttműködési és érintkezési képességek jellegét, tartalmát, színvonalát, hatékonyságát stb. mindenekelőtt az alapul szolgáló tevékenységek tartalmisága (közhasznú volta, kulturális színvonala, stb.) határozza meg.

Pedagógiai Programunk négyes feladatrendszere megfelelő bázist nyújt a kooperációs és kommunikációs képességek kialakításához. A társas és közösségi tevékenységek állandó gyakorlása által történő fejlesztés rendkívüli fontossággal bír a társadalmi gyakorlatra való általános felkészítés, azaz az életre nevelés szempontjából.

Programunk a gyakorlat szükségleteiből kiindulva vezeti le a társadalmi követelmények rendszerét. A tulajdonságok, a képességek, a készségek, a szükségletek olyan rendszerét kívánja formálni, amelynek segítségével a gyermekek részvétele a napi életben (társadalmi gyakorlatban) egyszerűbbé, könnyebbé, gyorsabbá válik.

A társadalom élete, a társadalmi gyakorlat pedig jórészt a társas és közösségi kapcsolatok keretén belül zajlik.

Nagyon fontos feladat tehát már az óvodában tudatosan törekedni a közösségben zajló folyamatok, a társas kapcsolatok és a közös tevékenységek kibontakoztatására, a szokás és szabályrendszer megalapozására. A tevékenységeket a kidolgozott folyamatszabályozás alapján végezzük.

Mindez természetesen nem jelenti az egyén fejlesztésének mellőzését. A jó közösséget mindig egyéniségek alkotják, mégpedig olyanok, akik egyéni akaratukat, ambícióikat, vágyaikat képesek a közösség keretein belül is megvalósítani. Az élet is ilyen. Bizonyos korlátok között kiélhetjük magunkat, azaz nekünk éppen úgy szükséges alkalmazkodnunk másokhoz, ahogyan mások is alkalmazkodnak hozzánk. A cél az, hogy az adott lehetőségek között a legtöbbet legyünk képesek egyéniségünkben kihozni, ezzel is gazdagítva a közösséget.

Minden gyermek egyéniség, akinek lehetőséget kell biztosítani személyisége pozitív és széleskörű kifejlődéséhez.

A társas és közösségi kapcsolatok kialakítása a tevékenységek bázisára támaszkodva a teljes nevelési folyamatot átfogja.

Az óvodai csoport, az óvodai közösség sikeres formálása esetén a társadalom számára igen hasznos közösségi érzés, közösségi tudat és magatartás mellett mások megbecsülése, a közös szokások kialakulása, a hagyományok tiszteletben tartása, sőt a csoport közvéleménye is kialakul. A csoportban elfogadott normák befolyásolják a gyermekek cselekedeteit. Ha mindehhez még nyitott légkör, demokratikus és szeretetteljes irányítás társul, akkor tág teret nyitunk a gyermekek önállósága, tenni akarása és döntési képességének kibontakoztatása irányában.

A nevelőközösség szerepe ebben a folyamatban meghatározó. A nevelőközösség belső tartása, gyermekszeretete, kivívott tekintélye és világos, pontos, tudatos, célirányos nevelő tevékenysége nélkül az elképzelt gyermekközösség kialakítása nem sikerülhet.

Az óvodai gyermekközösség kialakítása a tevékenységek rendszerén keresztül valósítható meg.

Az óvodában minden tevékenységnek a gyermek egyéni örömein túl a közös élményt is kell erősítenie. A társas kapcsolatok, a közös munka, az együttjátszás és a komplex foglalkozások rendszere is az együvé tartozás érzését erősíthetik, ha tudatosan igyekszünk ezt létrehozni. A lényeg, hogy a tevékenykedtetés sokszínű, változatos legyen, és a tevékenykedtetésen legyen a hangsúly.

A *közösségi szokások* kialakítása a tevékenységek végzését segítsé, a gyermekek cselekedeteit irányítsa. A szokások tegyék lehetővé, hogy az egyik gyermek ne zavarja a másikat tevékenység végzése közben, a szokásrendszer tegye lehetővé a gyermekek közötti jobb együttműködést, egymás tevékenységére figyelmet, vagy a közös tevékenység során

kialakuló viták lerendezését stb. Nem fegyelmezni, hanem tevékenységgel és az ehhez szükséges hellyel, eszközzel kell segíteni a gyermekeket abban, hogy minél nagyobb önállóságra tegyenek szert óvodai életük során.

A *helyes szociális viselkedés* megtanulásának színtere az óvodai csoportközösség. A felnőtt és gyermek között nem a feltétel nélküli szófogadás, hanem a demokratikus partnervizony kialakítása a cél. Figyelembe vesszük a gyermek jogos kívánságait és igényeit, mint ahogy a gyermektől is elvárjuk a szokások, szabályok betartását.

A közösség lehetőséget teremt az önálló kapcsolatok kialakítására, a különböző nézőpontok megismerésére, a konfliktusok kezelésére és megoldására. Ezek a folyamatok pedig a másokkal szembeni tolerancia kialakulásához vezetnek.

A társas és közösségi tevékenységek a nevelőmunka egészét átszövik. Ebben a folyamatban talán a legfontosabb időpont az, amikor a gyermek először ismerkedik az óvodával, az óvodai csoporttal. A megszokottól eltérő környezet, a szülőktől való elszakadás, az új helyzet sokszor nehéz feladat elé állítja a szülőket és az óvodapedagógust egyaránt. A mi feladatunk, hogy végtelen türelemmel és szeretettel forduljunk az újonnan óvodába kerülő gyermek felé. Elegendő időt hagyva lehetővé tesszük a szülővel együtt történő beilleszkedést, így biztosítva a fokozatos átmenetet a megalkotott szabályozórendszer alapján. Ez az időszak a szülő jelenlétében addig tart, amíg a gyermeknek erre szüksége van. Az a szülő, aki részt vesz ebben a folyamatban, belülről is látja az óvoda életét, megismeri gyermeke egész napi programját. A közös indulás jó alapot teremthet a folyamatos, őszinte együttműködéshez.

Az óvodában új kapcsolatok várnak minden gyermekre. Igény szerint lehetőséget biztosítunk a migráns gyermekek kultúrájának megismertetésére. Ha ezt a váltást az óvodapedagógus megkönnyíti, akkor az új környezet, az új emberi kapcsolatok olykor szorongást keltő hatása oldódik, elmúlik. Az új környezet elfogadásához az új örömforrások átélése vezethet el legtermészetesebben. Ilyen többek között az érzelmi biztonság és a tevékenységszükséglet kielégítése.

A közösségi nevelés eredményeként a gyermekek szívesen kapcsolódnak az óvodához, óvodapedagógusukhoz, a hozzájuk érzelmileg közel álló társakhoz. Csoportjukkal azonosulnak, örömet szerez nekik a közös tevékenység, az együttes élmények magas érzelmi hőfoka. Szívesen teszik magukévá a közösségi szokásokat, szívesen segítenek egymásnak. Modell értékű az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, viselkedése.

A csoport hatása annál jelentősebb, minél gazdagabb lehetőséget biztosít az egyénnek a sokszínű tevékenységekre, a társas együttműködésre, szerepvállalásra, élményszerzésre. A gyermekek alkalmazkodnak egymáshoz, és maguk is alakítják a közösségi szokásokat. Az együttes tevékenység, a másokra figyelés biztosítja a közösségi magatartás fejlődését.

Az óvodánk nyitottsága nemcsak a befogadás ideje alatt, hanem óvodáskor végéig biztosítja a szülőknek a nevelőmunkába történő közvetlen betekintést. Ez mindkét fél számára (szülő–óvodapedagógus) megnyugtató és biztonságot jelentő lehetőség, amit a gyermek érdekében kétoldalúan lehet hasznosítani. A nevelőmunkánkban szükség van a szülőktől érkező információkra, javaslatokra. Az óvoda nyitottsága, hagyományok teremtésével, nyilvános, közös programok, ünnepek segítségével tovább növelhető, (farsang, anyák napja, gyermeknap, évzáró).

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végén:

- A kialakult szokások a gyermekek igényévé válnak, amelynek természetes módon tesznek eleget.
- A gyermekek szívesen járnak óvodába és szívesen játszanak együtt.
- Számba veszik a csoport tagjait, érdeklődnek a hiányzók iránt.
- Figyelmesen, türelemmel hallgatják meg az óvónőt és társaikat.
- Ha társuknál feltűnő, szokatlan megnyilvánulást tapasztalnak, megértéssel fogadják.
- Egy–egy társuk iránt kitüntetett rokonszenvet, barátságot mutatnak.
- A közös tevékenységekben aktívan és érdeklődéssel vesznek részt.
- Adott tevékenység (játék, tanulás, munka) által megkívánt magatartási formának eleget tesznek.
- Önálló véleményalkotásra is vállalkoznak.
- Szociálisan érette válnak a következő oktatási szint megkezdésére.

Munkajellegű tevékenység

Célja:

A sokféle, változatos gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok és szokások kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek környezethez való viszonyát, közösségi kapcsolatát, kötelesség teljesítését.

Az óvodapedagógus feladata:

- Minden gyermeknek biztosítson lehetőséget arra, hogy önkéntesen, önállóan, kedve és képessége szerint elvégezhesse az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet.
- Az óvodapedagógus biztosítsa a konkrét, reális, vagyis a gyermek saját magához mérten fejlesztő értékelést.
- Folyamatosan biztosítsa, bővítse a munkatevékenységhez szükséges, gyermekek számára megfelelő munkaeszközöket.
- A munkaeszközök számára biztosítson olyan helyet, ahol a gyermekek bármikor elérhetik és használhatják a szükséges eszközöket.
- Adjon lehetőséget a gyermekek bármilyen őket érdeklő munkatevékenység elvégzéséhez, még akkor is, ha a gyermek tevékenységi vágya és képességei nincsenek teljesen összhangban.
- Arra törekedjen, hogy minden munkatevékenység örömet jelentsen a gyermekek és teljes önállósággal végezhesék azokat.

Az életre való felkészítés nem nélkülözheti a munkatevékenység lehetőségeinek kihasználását. *A munka az óvodás gyermek számára játékos jellegű, gyakran nem is választható szét a játék és a munkatevékenység.* A munkatevékenység fejlesztő hatását nem vonhatjuk kétségbe. Az értékteremtő munka pedagógiai funkciója nem a szakismeretek gyakoroltatása, hanem a gyermek értékteremtő együttműködési képességeinek fejlesztése.

Éppen ez az a terület, ahol az erőfeszítés és az eredmény kapcsolata közvetlenül érzékelhető, belátható, átélhető a gyermek számára. Ez a folytonos visszajelzés a legnagyobb motiváló erő, ösztönző, megerősítő tényező. Nem elsősorban a munka tárgya, hanem megszervezésének módja fejt ki a már említett nevelő-fejlesztőhatást. Itt is érvényes, amit a tevékenységről általánosságban megállapíthatunk: alapvető követelmény az önállóság, az öntevékenység lehetőségeinek megteremtése. A különböző munkafajták: önkiszolgálás, naposság, a gyermekek saját személyiségével kapcsolatos munkák. A csoport érdekében elvégzett munkák vagy a kerti munka közös vonásaként azt kell kiemelni, hogy mindez tényleges munkavégzést, azaz tevékenykedést jelentsen az óvodában. Minden olyan munkát elvégezhetnek a gyermekek, amihez kedvük van és testi épségük nincs veszélyeztetve. A gyermek önkéntességét, nyitottságát, megismerési vágyát, aktivitását, érdeklődését tudatosan igyekszünk felhasználni nevelési céljaink megvalósítása érdekében.

A gyermek éppúgy élvezi a munkatevékenységet, mint a játékot, persze ha tiltásokkal vagy túl nehéz feladatokkal nem szegjük kedvét. *A munkajellegű tevékenység az életre való felkészítést, a társadalmi gyakorlat megismerését éppúgy szolgálja, mint a személyiség fejlesztését.* Ha mindez pozitív élmények átélésének forrása lehet, akkor a gyermekek szívvel, lélekkel fogják végezni.

Az első feladat olyan munkalehetőségek biztosítása, ami a gyermek számára elfogadható. Ezen kívül igen nagy fontosságú, hogy a munkavégzés során biztosítsuk a teljes önállóságot. A munkatevékenység a felkínált lehetőségek közül önállóan választható és sohasem a gyermekre kényszerített feladat legyen. Váljon a csoport számára magától értetődő és természetes dologgá, hogy mindenki dolgozik, amikor szükséges és mindenki kedvének, egyéniségének, képességének megfelelő munkát végezhet.

Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a munkavégzés ne időszakonkénti, hanem rendszeres, folyamatos tevékenység legyen, ami beépül a mindennapokba.

Lényeges az is, hogy a munkavégzéséhez elegendő mennyiségű és megfelelő minőségű eszköz, szerszám álljon rendelkezésre.

A munkafajták közül az egyik legfontosabb az *önkiszolgálás*, amelynek az óvodáskor kezdetétől igen nagy a jelentősége. A gyermekek magukkal kapcsolatban minden teendőt – testápolás, öltözködés, étkezés, környezetük rendben tartása – a lehető legkorábbi időtől kezdve próbáljanak önállóan elvégezni. Hagyni kell, hogy a gyermekek saját képességeik szerint, koruktól függetlenül akkor végezzék el az önkiszolgálással kapcsolatos teendőiket, amikor képesek rá, vagy kedvük van hozzá.

A munka megosztása során fontos feladat, hogy a gyermekek próbáljanak önállóan dönteni, feladataikat egymás között megosztani. Úgy, mint amikor a szerepjáték megkezdése előtt elosztják egymás között a szerepeket. A nagyfokú önállóság és a döntési helyzetek, döntési képességek gyakorlásának lehetőségei együtt szolgálják a gyermekek életre való felkészítését. A munka konkrét tartalmát körülhatárolni nem szükséges, de fontos, hogy a gyermekek tisztán tartsák saját környezetüket.

A gyermekek képesek felfogni, hogy munkájuk eredményeképpen (papír-, gesztenyegyűjtés) kirándulni mehetnek, játékot, meséskönyvet vásárolhatnak. Fontos az óvodában az élősarok kialakítása és a kerti munka megvalósítása, mert a nevelésben játszott

szerepén túl a természet, a környezet és az ember kölcsönhatásának megtapasztalására is lehetőséget nyújt. A kertben tavasztól – őszig lehet tevékenykedni, ismereteket és tapasztalatokat szerezni.

Nagyon fontos, hogy a munkavégzéshez elegendő mennyiségű és megfelelő minőségű eszköz, szerszám álljon a gyermekcsoport rendelkezésére.

Munkajellegű tevékenységeink az óvodában:

Önkiszolgálás:

A gyermek a saját személyével kapcsolatos feladatokkal, annak sorrendjével a felnőtt segítségével ismerkedik meg (testápolás, öltözködés, önmagukkal szembeni igényesség, kulturált étkezési szokások elsajátítása).

Naposi munka:

A naposság közösségi megbízatás. Az önkiszolgálással kapcsolatos munkaszokások begyakorlása után válik egyre tudatosabbá és örömtelibbé. A naposság feladattudatot feltételez, figyelemösszpontosítást igényel.

Helyesnek tartjuk, ha minden csoport önállóan alakítja ki a kiválasztás rendszerét. Minden napos ismerje meg, hogy egyes területeken mikor, milyen feladatai lesznek. A naposok feladataikat növekvő önállósággal oldják meg.

Alkalomszerű munka és megbízatások:

A csoport életében vannak olyan munkafeladatok, amelyeket a gyermekek a naposi feladatok mellett alkalomszerűen végeznek. Ezeknek a munkáknak egy része időről-időre ismétlődik, tehát tervezhető, másik része esetleges. Ezek körét mindig meghatározza az adott csoport/gyermek fejlettsége, a környezeti adottságok, melyek a gyermeki önállóság kialakulását segítik.

Növény és állatgondozás:

A környező világ megismerésének egyik része a növények és állatok fejlődésével, gondozásával, védelmével való ismerkedés. A csoportokban és a kertben, az évszakoknak megfelelően végezhető tevékenységek: a csíráztatás, rügyeztetés, a veteményeskert, a

virágoskert gondozása, a fű gereblyézése, a falevelek sepregetése, összegyűjtése, a hó seprés, az élősarok gondozása stb.

Környezet rendjének megőrzése:

Az óvoda belső környezetének, udvarának ápolása, tisztán tartása, védelme mellett, nagyon fontosnak tartjuk a külső környezet rendjének megőrzését is. A környezeti károk, veszélyek felfedezése – probléma megoldása a szülők segítségével, bevonásával. Az óvoda körüli utcarész folyamatos rendben tartása, esztétikai értékének megóvása.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A rájuk bízott feladatot, munkát önállóan és szívesen végzik.
- A gyermekek szeretnek közösen dolgozni.
- Önállóan és igényesen végzik a naposi munkát.
- Szívesen vállalkoznak egyéni megbízások elvégzésére.
- Örömmel segítenek társaiknak.
- A környezetükben lévő növényeket és állatokat óvják, gondozzák.
- Megtanulják a legszükségesebb eszközök, szerszámok célszerű használatát, miközben elemi fokon tapasztalatokat szereznek a munkaszervezésről.
- A munka elvégzésére való törekvés által kitartóak, türelmesek lesznek, fejlődik önbizalmuk, felelősségérzetük.
- Legyenek nyitottak a környezet megóvására.

Szabadidős tevékenység

Célja:

A gyermekek tanulják meg a felszabaduló idővel való gazdálkodást, az önmaguk által irányított tevékenységet.

Az óvodapedagógus feladata:

- Törekedjen a zárt csoportszoba tereinek kiszélesítésére.
- Keresse a lehetőséget arra, hogyan biztosíthatna nagyobb mozgás és tevékenységi teret a gyermekeknek.

- A választásra felkínált tevékenységek listáját bővítse, időszakonként gondolja át a változtatások lehetőségét és szükségességét.
- Egyszerű, saját maga és a gyermekek alkotta eszközökkel segítse elő a gyermekek fantáziájának fejlődését.
- Pihenőidőben és a délután folyamán keressen és kínáljon lehetőséget az egyéni képességek fejlesztésére, a differenciált gyakorlásra, a gyermekek egyéni kéréseinek teljesítésére.

A szabadidő igazi tartalma: a termékeny idő felhasználási lehetőségek közötti szabad választás. Ez is öntevékenység, ez is döntés. Különösen a kisgyermek számára az, aki eleinte a felkínált sokfajta tevékenység közül igazából nem, vagy csak nagyon nehezen tud választani. Egyszerre szeretne mindenütt ott lenni, mindennel játszani, mindent megfigyelni. A szabad, autonóm egyéniség által determinált öntevékenység egyenlő a döntéssel. Ennek közelébe kell eljuttatni a gyermeket. Az ilyen döntést ugyanis már nem befolyásolják természeti szükségességek, társadalmi kötelességek. A szabadidős foglalkozásoknak azért kell a saját, semmivel sem helyettesíthető helyüket és szerepüket kivívniuk a nevelési intézményekben, mert másképpen a gyermek sohasem tanulhatja meg, hogyan gazdálkodjon az önmaga számára felszabaduló, rendelkezésére álló idővel.

Ebben a tevékenységi szférában sem képzelhető el, hogy a hosszú ideig szorosan irányított gyermek egyszer csak öntörvényei szerint cselekvő önálló egyéniséggé válik. A kívülről irányított ember, különösen, ha hozzászoktatták tartósan önállótlan helyzetéhez, nem lesz képes belülről önmaga által irányított emberré válni.

Az alapvető társadalmi tevékenységeket és az individuális tevékenységi formákat ötvöző nevelési rendszer nem képzelhető anélkül, hogy a társadalom tagjai elsajátítsák a társadalmi és egyéni lét fenntartásához és gyakorlásához szükséges képességeket. Ezeknek a képességeknek a sokrétősége, elméleti és tapasztalati megalapozottsága, egymást erősítő és kiegészítő jellege az egyike azoknak a nagy horderejű feladatoknak, melyeknek megvalósítását az óvodában lehet elkezdeni. Az óvodában persze sajátosan – az iskoláétól eltérő módon - értelmezzük a szabadidős tevékenységet. Ennek oka elsősorban az, hogy az óvodások egész nap az intézményben tartózkodnak, önállóan és a lehetőségekhez mérten szabadon tevékenykedhetnek

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Saját elképzeléseiknek megfelelően próbálkoznak a szabadidő hasznos kitöltésével.
- A választásra felkínált tevékenységek közül képesek önállóan választani.
- Egyéni kéréseiket és elképzeléseiket meg tudják fogalmazni az óvónőknek.
- A mozgás- és tevékenységi tereket képesek kitölteni.

II.2. A komplex foglalkozás rendszere

A komplex foglalkozások lényege

- Komplex rendszereket, folyamatokat értelmeznek az óvódás gyermek szintjén.
- A foglalkozásokat probléma centrikusság és egy – egy vezető szempont megléte jellemzi
- A foglalkozásokon tudatosan és tervszerűen integráljuk az adott problémához tartozó ismereteket.

II.2.1. A társadalmi érintkezést megalapozó komplex tevékenységek

Anyanyelv

Célja:

- Az érthető, kifejező beszéd készségének kialakítása.
- Helyes mintaadással az anyanyelv fejlesztése, a kommunikáció különböző formáinak alakítása az óvodai nevelőtevékenység egészében.

Az óvodapedagógus feladata:

- Beszélgetésre alkalmas nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megvalósítása.
- Az anyanyelvi nevelés, a nap folyamán valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat.
- A beszédöröm biztosítása: arra nevelni a gyermekeket, hogy bátran nyilatkozzanak meg, mondják el élményeiket.
- Lehetőséget teremteni minden gyermeknek a folyamatos beszéd gyakorlására.
- Képessé tenni a gyermekeket arra, hogy tudjanak másokat is meghallgatni.

- A gyermekek szókincsének folyamatos bővítése.
- A beszédszínvonal emelése olyan formában, hogy a gyermekek képesek legyenek a nyelvi kifejezés eszközeit variálni.
- A beszédmegértés fejlesztése.
- Beszédtechnika fejlesztése, a helyes kiejtés gyakorlása.
- A gyermeki kérdések inspirálása, megválaszolása.
- A beszédmegértés fejlesztése. A beszédhibák megfelelő módszerekkel történő javítása (logopédus bevonásával).

Anyanyelvünk sokrétű, árnyalt jelrendszer, amelyet a gyermekek sokféle tevékenység közben, a felnőttekhez és társaikhoz való viszonyának fejlődése során sajátít el. A szocializáció folyamatán a beszéd a gyermek környezetével való érintkezésének, önkifejezésének, gondolkodásának legfőbb eszközévé válik.

Az anyanyelv a társas kapcsolatok kialakításának legfontosabb eszköze. A beszéd és a gondolkodás szoros kapcsolatban áll. *Az óvodai anyanyelvi nevelés komplex folyamat, amely a nevelés egészében jelen van.*

Minden feladatot, minden tevékenységet áthatva segíti a gyermek önbizalmának kifejlődését, szociális kapcsolatainak kialakítását és elősegíti a gyermek iskolai tanulásának zökkenőmentes megkezdését.

Az anyanyelvi nevelés legfőbb színtere a család, minden gyermek beszédét meghatározza az otthoni nyelvi környezet. Fontos, hogy megismerjük a családok anyanyelvi kultúráját. A szülőkkel együttműködve kívánjuk megoldani a felmerülő problémákat. Felhívjuk a szülők figyelmét a beszélgetéseknek, a beszélgetésekkel kísért együttes tevékenységeknek a gyermek értelmi, és érzelmi fejlődését serkentő, a gyermek – szülő kapcsolatát erősítő hatására.

Az óvodai fejlesztésben a gyermekek élményeikhez kapcsolódunk, és tapasztalatszerzést biztosítunk. Lehetőséget teremtünk, hogy nyugodt légkörben, életszerű helyzetekben minden gyermek beszélhessen arról, ami érdekli, ami foglalkoztatja. Türelemesen, a gyermek korlátozása nélkül hallgatjuk őket. Ilyen körülmények között a gyermekek szívesen és sokat beszélnek. A nap folyamán bármikor adódhat lehetőség a beszélgetésre, de a hétfői napokon erre külön is tekintettel leszünk, hiszen ilyenkor az otthonról és a külső környezetből hozott élményeiket mondhatják el a gyermekek.

Figyelünk arra, hogy a gyermekek mindig választ kapjanak kérdéseikre. Dicsérettel, biztatással bátorítjuk őket az önálló beszédre. Az anyanyelvi fejlettségeiket folyamatosan figyelemmel kísérjük. Együtt örülünk a sikernek. A beszédhibákat felmérjük, szükség esetén logopédus segítségét vesszük igénybe.

Az anyanyelvi nevelés során *kiemeljük az óvodapedagógus és az óvoda dolgozóinak modell szerepét*. Különösen fontos, hogy ügyeljünk a beszédünk stílusára. Beszédünk legyen érthető és világos.

Mondanivalónk hangzásbeli hatása igen fontos. Tartózkodunk a túl erős, a túl halk, a monoton, színtelen beszédűtől, az érthetetlen motyogástól, a harsány kiabálástól. Természetes hangon, a csoport hang- és zörejszintjéhez alkalmazkodva beszélünk.

Törekszünk a szemléletességre, a képszerű kifejezések alkalmazására. Olyan nyelvi eszközöket használunk, amelyek szinte láthatóvá teszik a gyermek előtt a beszédben ábrázolt eseményeket, helyzeteket, cselekvéseket, szereplőket. Kérdéseinkkel is fejlesztjük a gyermekek gondolkodását, ösztönözve őket a beszédre.

Az óvodapedagógus, illetve az óvoda dolgozói és a gyermek között kialakult bensőséges kapcsolat és a különböző helyzetekben gyűjtött sokrétű tapasztalat segíti elő a kommunikáció fejlődését. Kihasználjuk a napközben adódó lehetőségeket az egyéni beszélgetésekre, fejlesztésekre.

Figyelemmel kísérjük a gyermekek *egyéni beszéd-sajátosságait*, színes kifejező beszéddel, élménybeszámolóvá formáljuk őket. Folyamatos megfigyeléssel megismerjük a gyermekek beszéd-szintjét, felmérjük az egyéni fejlődés ütemét.

Az *anyanyelvi játékokat* beépítjük a gyermekek tevékenységébe, észrevétlenül kihasználva az adódó lehetőségeket.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Az életkor megkívánta fejlettségi szinten beszélnek.
- A sokoldalúan biztosított tapasztalatszerzés és ismeretanyag által, kedvező mértékben gyarapodik szókincsük, lehetőségük adódik a választékos beszédre.
- A gyermekek bátran és szívesen beszélnek, gondolataikat érthetően, összefüggően ki tudják fejezni.
- Képesek egymást meghallgatni.

II.2.2. *A társadalmi gyakorlat belső összefüggéseit tükröző komplex tevékenységek*

A külső világ tevékeny megismerése

Célja:

Olyan gyermekeket nevelni, akik szeretik a természetet, az őket körülvevő élőlényeket, ismerik környezetüket. Lássák meg környezetük szépségeit és becsüljék meg azt.

Alakuljon ki kötődésük a szülőföldhöz. Olyan értékek legyenek birtokukban, mint pl. a hazaszeretet, mely alapja a nemzeti identitástudatuknak.

Jelenjenek meg az értékrendszerünkben a keresztény kulturális értékek.

Az óvodapedagógus feladata:

- Olyan feltételek megteremtése, amely lehetővé teszi minél több tapasztalat megszerzését a természetben.
- Tudatosan törekedjen az óvodapedagógus arra, hogy minél több élményt gyűjtsenek a gyermekek saját természeti és társadalmi környezetükből.
- Biztosítani minden eszközt és lehetőséget a gyermekeknek, a természetben való folyamatos tevékenykedtetéshez.
- A foglalkozásokat lehetőség szerint a természetben szervezzük meg.
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások kialakítása.
- Hagyományok őrzése (közvetlen környezetben).
- Nemzeti ünnepünk (március 15.) megünneplése.

Ez a komplex foglalkozás, mint elnevezéséből is kitűnik, szeretné egységben megmutatni és érzékelteni azt, ami a valóságban is teljes egységben érzékelhető. Programunk célja az, hogy a gyermeknek segítséget nyújtson ahhoz, hogy a világot megismerje és megértse a maga egészében. A gyermeket körülvevő világ megismerésében a közvetlen megfigyelésre és a tapasztalatszerzésre építünk. A természet szeretetére kívánjuk nevelni a gyermekeket, természet közeli élettel, a természet, a környezet szeretetének bizonyításával, példát mutatva a gyermek számára. Azt kell benne megerősíteni, hogy mennyire összefügg mindez egymással és milyen nagy az ember felelőssége a természeti és társadalmi környezet megóvásában. A tapasztalatszerzés mindig a valódi környezetben

történik, ezért a komplex foglalkozások legtöbb esetben a természetben vagy az óvoda környezetében, udvarán zajlanak.

Legfontosabb feladat megismertetni a gyermeket azzal a természeti környezettel, amelyben él, felhívni a figyelmét annak értékeire és szépségeire. Ez képezi majd az alapját a később kialakuló természetszeretetnek. A fák, a virágok, az apró kis állatok ismerete feladatot jelent a kisgyermeknek. A séták, kirándulások, az óvoda udvarán és kertjében vagy az elősarokban végzett tevékenységek tanulási, tapasztalási lehetőséget kínálnak a gyermeknek. A komplex foglalkozás tehát csak átvitt értelemben nevezhető valódi foglalkozásnak. Inkább komplex tapasztalatszerzési lehetőségről van szó. Az önálló és csoportos megfigyelések révén értékes tapasztalatokhoz juthat a természetben végbemenő folyamatokról és összefüggésekről.

Már az óvodában fel lehet és fel kell készíteni a gyermeket arra, hogy társadalomban élünk, ami a közvetlen környezetünkön keresztül hat ránk. A gyermeket demokratikus társadalmi rendben való életre készítjük fel, amelyben különböző vélemények, értékítéletek lehetnek egymás mellett. Meg lehet éreztetni a gyermekekkel, hogy mindenkinek lehetősége van saját lelkiismeretének megfelelően dönteni. A tolerancia, mások véleményének, érzéseinek és gondolatainak tiszteletben tartása arra neveli a gyermeket, hogy képes legyen elfogadni másokat. Mindez pedig a társadalomban való harmonikus kiegyensúlyozott élethez feltétlenül szükséges.

Természetesen ide tartozik a mások (idősebbek, felnőttek, óvodás társak) tisztelete és szeretete is. Ilyen pedagógiai légkörben fejlődik a gyermek ítélőképessége és természetes viselkedési formájává válik a más felfogásokkal szembeni tolerancia. Ugyanakkor lehetőséget kap az önálló véleménynyilvánításra, önbizalmának növelésére.

A környezetvédelem vagy a problémák erőszakmentes megoldásának kérdése már az óvodás gyermek szintjén is felvethető és beépíthető a komplex foglalkozások rendszerébe. A természet-társadalom-ember egymástól függő, egymást feltételező, egymást kiegészítő fogalmak rendszere, melynek lényege a kisgyermek szintjén már óvodáskorban is megérthető, megérezthető.

Óvodánk a madarak védelmét tűzte ki egyik fontos feladatának. E tevékenységünk során elnyertük a „Madárbarát Óvoda” címet.

A természet-társadalom-ember fogalomkörhöz szorosan kapcsolódnak és a nevelés egészében jelen vannak azok a mozzanatok, amikor a gyermekek újrajátsszák életüket. Újraélik az óvodában mindazt, amit a mindennapokban a családban, az óvodában vagy a

tágabb környezetükben tapasztalnak, látnak, hallanak. A környezettel való szoros kapcsolat az életfolyamatok újrátjátszása nemcsak arra ad lehetőséget a gyermeknek, hogy a benne lévő feszültségek feloldódjanak, hanem elősegíti számára a társadalomba való későbbi bekapcsolódást, szocializálódást.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A természeti és társadalmi környezetről szerzett tapasztalatokkal, képesek életkoruknak megfelelően a biztonságos eligazodáshoz és tájékozódáshoz.
- Tudatosul bennük, hogy „mi” is a természet részei vagyunk.
- Megtanulják érzékelni és védeni az egyes környezeti elemeket (talaj, víz, levegő, élővilág).
- Biztosan tudják saját lakcímüket, szüleik (testvéreik) pontos nevét, óvodájuk nevét.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok között. Szeretik és érzékelik a természet szépségét, annak növény- és állatvilágát, ezeket óvják, védjék és gondozzák.
- Ismerik az őket körülvevő közlekedési feltételeket és eszközöket.
- Önállóan gyakorolják a növénygondozás legegyszerűbb műveleteit, ismerjenek növényekkel kapcsolatos munkákat.

A külső világ tevékeny megismerése (matematikai tartalommal)

Célja:

A bennünket körülvevő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedezése, megtapasztalása játékos formában, a gyermekek tevékenységeihez, ötleteihez, igazodva, életkoruknak megfelelően.

Az óvodapedagógus feladata:

- Olyan eszközök és tevékenységek biztosítása, ami felkelti a gyermekek érdeklődését és természetes élethelyzetekben teszi lehetővé számukra matematikai tapasztalatok és ismeretek megszerzését.
- A komplex matematika tevékenységek, vagy kötetlen kezdeményezéseknek minden esetben támaszkodni kell a gyermekek ötleteire, igényeire, aktuális élményeire.

- A matematikai képességek fejlesztését játékosan, játékba építetten szükséges megvalósítani.

Programunk az ismerettartalmak komplex kezelésére, a komplex óvodai foglalkozások keretén belül megvalósuló fejlesztésre kívánja a hangsúlyt helyezni. Felfogásunk azonban a matematikai nevelés önállóságát is hangsúlyozza. Ez nem jelenti természetesen azt, hogy a matematikai nevelés nem komplex formában a gyermek észlelésére, érzékelésére és megismerési vágyára épülve valósulna meg.

Az óvodában a gyermek életkori sajátosságait figyelembe véve a matematikai tapasztalatszerzés több formája valósulhat meg:

- utánzásos, minta-modellkövető;
- spontán, játékos tapasztalatszerzésre, az óvodapedagógus által irányított megfigyelésre épülő tapasztalatszerzés;
- gyakorlati problémafelvetés és feladatmegoldás;
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra adott magyarázatok;
- az óvónő által kezdeményezett foglalkozások.

A gyermek már az óvodába kerülés előtt felfigyel a dolgok mennyiségi és minőségi összetevőire. Érdeklődéssel fordul a matematikai információk felé. Az óvodai nevelés építhet ezekre a korai tapasztalatokra, még akkor is, ha azok pontossága csak a gyermek számára fontos, érzelmileg hangsúlyos helyzetekben megbízható. Az óvodáskort jellemző gondolkodási sajátosságokkal (invariancia, állandóság hiánya) a matematikai nevelés folyamán is számolni kell.

Fontosnak tartjuk, hogy a kisgyermekkorban a család által nyújtott matematikai ösztönzéseket időben kövesse a tudatosabb óvodai nevelés, a gyermek egyenletes fejlődését biztosító módszerekkel.

Az óvodáskort jellemző fejlődésbeli egyenetlenség, a korai családi fejlesztés eltérései azt sugallják, hogy a matematikai nevelés terén két életkori szintet jelöljünk meg:

Feladata: Az életkornak megfelelő tapasztalatok megszerztetése, részképességek, gondolkodási műveletek, szokások elsajátítása. Eligazodás a gyakorlati életben a tevékeny élet megkedveltetése.

A tevékenységek végzése, a folyamatos cselekedtetés rengeteg olyan szituációt hoz felszínre, ahol természetes környezetben folyhat a matematikai tapasztalatok szerzése. A komplex foglalkozások alkalmat adnak arra, hogy a korábban mozaikszerűen megszerzett benyomásokat rendszerezzük, a megfigyelések, tapasztalatok körét szélesítsük és mélyítsük, a spontán tanultakat rögzítsük. Bármilyen gyakori is a játékban és egyéb tevékenységekben szerzett, belső érdeklődésből fakadó tanulás, a gyermek negyedik életéve után egyre gyakrabban igényli és képes is kisebb-nagyobb csoportban az óvodapedagógus által irányított formában, a mélyebb és sokoldalúbb összefüggések feltárására. Az óvodapedagógus és a társak jelenléte mobilizálja a gyermek tanulási teljesítményét, tudását, viselkedésének és magatartásának tartalékait. Azt, hogy a matematikai nevelés tartalmából melyiknél elégedhetünk meg a játékidőben szerzett benyomásokkal, vagy mely matematikai összefüggést dolgozzuk fel foglalkozáson, az óvodapedagógus dönti el.

A matematikai nevelés tartalmának szoros kapcsolatban kell lennie az életre neveléssel. A gyermeket körülvevő környező valóság mennyiségi és térbeli viszonyai, formái természetes napi szituációkban megfigyelhetők. Tevékenykedés közben a megismerő képességek: érzékelés, észlelés, megfigyelés, emlékezés, tapasztalás, megértés, problémalátás, problémamegoldás fejlesztése szinte észrevétlenül megvalósítható.

Játék és szabadidőben folyamatosan létrejöhetnek olyan szituációk, melyek alkalmasak matematikai tartalmak közvetítésére akkor, ha az óvodapedagógus képes az adódó lehetőségek felismerésére és kihasználására.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A matematikai kíváncsiság megalapozott.
- Értik és helyesen használják az év során szereplő mennyiségekkel, halmazokkal kapcsolatban az összehasonlítást kifejező szavakat (pl. hosszabb, rövidebb).
- A tárgyakat meg tudják számlálni legalább 10-ig, össze tudják hasonlítani mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.

- A jobbra - balra irányokat többnyire megkülönböztetik, és értik a helyeket kifejező névutókat (pl. alá, fölé, mellé).
- Gondolataikat kifejezik tevékenységeikkel, szóban, meghallgatják egymást, és törekszenek egymás megértésére.
- A környezet megismerése során a matematikai tartalmú tapasztalatait a tevékenységeiben alkalmazni tudja.

Művészeti tevékenységek

Célja:

A személyiségfejlesztés megvalósítása a gyermekek aktivitásából fakadó játékos tevékenységek által, a gyermeki élmények és tapasztalatok képi, zenei, irodalmi, szabad önkifejezésére építve.

Az óvodapedagógus feladata:

- Úgy alakítsa ki a gyermekek bevonásával a csoportszobát, hogy ott a különböző tevékenységeket kereső gyermekek nyugodtan, kényelmesen dolgozhassanak.
- Biztosítson minél több eszközt, időt és helyet a művészeti tevékenységek gyakorlásához, ezzel is ötletet adva a gyermeki fantáziának.
- Nyújtson lehetőséget a vizuális és kommunikációs tevékenységek összekapcsolására.
- Segítse elő a gyermekek önálló elképzeléseinek megvalósítását.
- Adjon lehetőséget a gyermekeknek arra, hogy minél több élményt átélve megvalósíthassák elképzeléseiket.
- Az óvodapedagógus a mindennapi mesélés, verselés, mondókázás biztosításakor ügyeljen a gyermekekkel való szoros érzelmi kapcsolat, a meghitt légkör megteremtésére.

A művészet ismerete, szeretete, esetleg valamely művészeti ág művelése az egyetemes emberi kultúra megismerése már óvodáskorban elkezdődhet. Az esztétikum már nagyon korai életkorban hat a kisgyermekre.

Mindennapi feladataink közé tartozik megismertetni a kicsiket a világ szépségeivel. Nagyon fontos a művészeti nevelés szempontjából az, hogy esztétikus, egyszerű, átlátható, nyugalmat árasztó környezet vegye körül a gyermeket. A szépen berendezett csoportszoba, az óvoda esztétikussága és harmóniája komoly hatást gyakorol a gyermekekre. A művészet nem más, mint a világ megismerése sajátos nézőpontból, egyéni szűrőn keresztül. Mindez azt

jelenti, hogy a művészeti nevelés mindenekelőtt az egyéniség színeinek kibontakoztatását jelenti. Mindig arra törekedjünk, hogy ő maga találja ki és valósítsa meg elképzeléseit. Csupán akkor nyújtunk ehhez segítséget, ha azt a gyermek maga kéri és igényli.

A kreativitás az alkotó gondolkodás és cselekvés kialakítása a művészeti tevékenységek legfontosabb feladata. Az óvodáskorban hihetetlenül nagy lehetőségei vannak a kreatív képességek kibontakoztatásának. Az óvodában a gyermekek kreativitásának megnyilvánulását elsősorban az oldott légkör, a nagy mozgás- és szabadságtér, valamint a megfelelő eszközök biztosítása segíti elő. Minél több alkalmat kell adni arra, hogy a gyermekek érzéseiket, gondolataikat, ötleteiket a játékban, az ének-zenében, a bábozásban, a rajzolásban kifejezésre juttassák. A tapasztalatszerzés itt is alapvető fontosságú feladat.

Minél több eszközzel ismerkednek meg a gyermekek, minél biztosabban kezelik azokat, annál több lehetőségük adódik önmaguk kifejezésére. Felelősségünk igen nagy, hiszen a gyermek fogékony mindenre, mindent befogad, minden érdekli, mindent utánózik, mindent válogatás nélkül kedvel. Az óvodapedagógus véleményét – különösen akkor, ha szeretetteljes kapcsolatban van vele – szinte fenntartás nélkül elfogadja. Ezért fontos, hogy jó ízlésű, művészetet kedvelő ember foglalkozzon a kisgyermekkel.

A művészeti tevékenységek fogalom rendkívül sokrétű, összetett és komplex jellegű. Ebbe a fogalomkörbe a mese-vers, az ének-zene, a bábozás, a tánc, a játék, a dramatizálás, a festés, az agyagozás, a rajzolás, a barkácsolás éppúgy beletartozik, mint a környezet esztétikája. A művészeti tevékenységek tehát nem egy foglalkozást jelölnek, hanem olyan tevékenységeket, melyeket játékidőben vagy a szabadidőben éppúgy gyakorolhatnak a gyermekek, mint a nap folyamán bármikor.

Verselés, mesélés

Az óvodapedagógus feladata:

- A gyermekek életkorának megfelelő irodalmi élmények nyújtásával, az irodalmi érdeklődés felkeltése.
- A mese és a vers az anyanyelv közegén át, mutasson be emberi kapcsolatokat, mélyítse az önismeretet és segítse a világ megismerését.

- A mindennapi mesélés, verselés, mondókázás biztosításakor, ügyeljünk a gyermekekkel való szoros érzelmi kapcsolat, a meghitt légkör megteremtésére.
- Adjunk lehetőséget a gyermekeknek arra, hogy minél több, csodákkal teli meseélményt átélve, megvalósíthassák elképzeléseiket.

Mesélni mindennap szükséges az óvodában. Nem szükséges foglalkozási kereteken belül maradni. Nem teszünk különbséget a kezdeményezés vagy az elalvás előtti mese között. Mindkettő fontos a maga helyén és idején. *A lényeg csupán az, hogy minden nap mesélünk vagy verselünk valamilyen formában, reggel vagy délben, elalvás előtt vagy délután.* Lehetőséget teremtünk a gyermekeknek az önálló szöveg és mesemondáshoz. Segítséget nyújtunk, hogy megfelelő eszközökkel el is játszassák a gyermekek a nekik tetsző meséket. A gyakori ismétlést, a mese többszöri feldolgozását kedvelik az óvodások.

Kedvelt tevékenysége a gyermekeknek a *bábozás* és a *dramatizálás*. Mindkettő szorosan kapcsolódik a meséléshez, mondókázáshoz, verseléshez. Az irodalmi élmények feldolgozását elősegítjük különböző eszközök, anyagok, barkácsolási lehetőségek biztosításával.

A meseshallgatás, a versmondás, a verses szöveggel kísért játék, a bábszínház, a dramatizált mese azon túl, hogy hozzájárul a gyermekek jó közérzetéhez, az anyanyelvi nevelés semmi mással nem pótolható lehetősége.

Vigyázunk arra, hogy a *felnőttek beszéde* az óvodában utánzásra méltó, *jó példa* legyen a gyermekek előtt. Csoportszobáinkban olyan „mesesarkokat” igyekszünk kialakítani, ahol az eszközök, könyvek, bábok, gyermekméretű paravánok, a gyermekek számára könnyen elérhetőek legyenek. Nagyon fontos helyszíne a mindennapi verselésnek, mesélésnek a sószoba és a meseszoba is.

A *verselés, mesélés* kezdeményezések anyaga változatos, gerincét a magyar népmesekincs, mondókaanyag megismertetése adja. A versek témái legyenek gyermekközeli, szóljanak a természetről, állatokról, játékokról, családról. Legyen közöttük vidám, humoros, ringató, gyors és lassú ritmusú.

Az irodalmi anyag összeállításának szempontjai:

Kisebbeknek:

- Mondókák, egyszerű mondókamesék.

- Höcögtető, simogató, hintáztató, tapsoltató.
- Állathívogató, altató, lovagoltató.
- Rövid versek állatokról, természetről.
- Halmozódó láncmesék.
- Állatokról szóló egyszerű nép- és műmesék.

Nagyobbaknak:

- Több versszakos mondókák, változatos, halandzsa szövegű kiszámolók.
- Vidám, humoros versek.
- Találós kérdések, tréfálkozók, szólások, mondások.
- Bonyodalmas, tréfás állat és tündérmesék.
- Folytatásos meseregények, verses mese, természetről szóló mesék.
- A dramatizálásnál a kelléktár, a gyermekek ötleteinek felhasználásával készül és bővül.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Várják, igénylik a mesét, verset.
- Gondolkodásuk, képzeletük, fantáziájuk, szándékos figyelmük fejlődik.
- A magyar népmesék szófordulatai passzív szókincsükbe beépülnek.
- Az óvodában eltöltött évek alatt hallgatóból, válnak előadóvá.
- Szívesen báboznak, dramatizálnak ismert és kedvelt meséket.
- Kialakul valóság- és mesetudatuk.

Rajzolás, mintázás, kézi munka

Gyurmázás, agyagozás, rajzolás, festés, batikolás, nyírás, ragasztás, kézimunka, barkácsolás.

Az óvodapedagógus feladata:

- Megismertetjük a gyermekeket különböző anyagokkal, egyszerű munkafogásokkal, technikai alapelemekkel.
- A gyermekek tér-forma-szín képzeletének gazdagítása, a természet szépségei által.
- A szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.

- Minden feltétel megteremtése a gyermekek önálló elképzeléseinek megvalósításához.

Ezek a tevékenységek a gyermekek kedvencei közé tartoznak. A feladat elsősorban az, hogy biztosítsuk a zavartalan és sokrétű tevékenykedés külső feltételeit. *A gyermekek számára megszokott és elérhető helyen mindig rendelkezésükre áll az általunk biztosított eszköz, amivel a gyermek fantáziájának megfelelően dolgozhat, alkothat.*

Célszerű a rajzolás, mintázás, kézimunka és munkatevékenységek összehangolása, hiszen a szabad, önálló tevékenykedés gyakran jár együtt viszonylagos rendetlenséggel.

A tevékenységek megszervezéséhez kitűnő pedagógiai alapot adnak az évszakok változásai, a természet szépségei, a gyermek által megérthető világ tárgyai és eseményei. Ugyancsak kitűnően hasznosíthatók a vizuális tevékenységek számára az ünnepek, melyek érzelmileg is közel állnak a gyermekekhez és megmozgatják a fantáziájukat.

Ahhoz, hogy kibontakozhasson a gyermekek alkotókedve, teljes önállóság szükséges. Az ötlettől a megvalósításig főként bátorítást, útmutatást és dicséretet várnak a gyermekek. Legyen lehetőségük a gyermekeknek arra, hogy bármikor kipróbálhassák képességeiket.

Minden csoportszobában célszerű egy kis sarkot vagy szekrényt biztosítani, ahol a vizuális tevékenységhez szükséges eszközöket, felszereléseket, anyagokat tárolhatjuk. Nagy hasznát veszik ennek a gyermekek, hiszen például a nagyobbak szerepjátékához bármikor kiegészítő eszközök készülhetnek és a kisebbek is örömmel ismerkednek meg a különböző szerszámokkal.

A gyermekek megismerhetik a tevékenységükhöz használható eszközök és anyagok tulajdonságait, és a velük való bánásmódot. *Lehetővé tesszük, hogy mindazt a „kincset” amit a gyermekek a természetben gyűjtöttek, alkotó–alakító tevékenységükhöz felhasználhassák.*

Sok mozgással, cselekvéssel a különböző funkciók együttműködésével a kisgyermek kézmozgása ügyesedik, szem–kéz koordinációja fejlődik.

Az udvari lehetőségeket a vizuális tevékenységek terén is egész évben kihasználjuk:

Kisebbeknek:

- Képalakítás különböző technikákkal: rajzolás, festés, papírragasztás, homokba karcolás.

- Plasztikai alakítás: nyomkodva, ütögetve, gyurkálva, simítva, sodorva, gömbölyítve, tépegetve.
- Építés: különböző tárgyakkal, formák, alakzatok létrehozása.

Nagyobbaknak:

- Képalakításra jellemző: gazdagabb formák, színkeverés, színárnyalatok használata.
- Batikolás, viaszkarc.
- Rajz és plasztikai munka jellemzője: a formák tagolása, térben és síkban:
 - Több alakos cselekményábrázolás, játékaikhoz kellékek készítése.
 - Díszletkészítés, összeszerelés.
- Építés lehetőségeinek részletezése, tér variálása.
- Díszítő technikák – kézimunka.
- Egyszerűbb népművészeti technikák (szövés, fonás, körmöcskészás, batikolás).

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Örömmel, saját kezdeményezésükre ábrázolnak.
- Örülnek alkotásuknak, a közösen készített kompozíciónak.
- A gyermekek alkotására jellemző, a részletező formagazdagság, a színek egyéni alkalmazása.
- Az eszközöket készség szinten kezelik.
- Élményeiket megpróbálják vizuálisan kifejezni.

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Az óvodapedagógus feladata:

- A környezet hangjainak, zörejeinek megfigyelésével, az ölbeli játékokkal, népi gyermekdalokkal, énekes játékokkal, énekkel, zenével a gyermekek éneklési kedvének felkeltése, zenei fogékonyságuk alapozása.
- Az életkornak és az adott korcsoport képességi szintjének megfelelő zenei anyag válogatása, ezek közös éneklése és megszerettetése.
- A zenei anyanyelvi örökség átadása.
- Érzelem gazdag, lehetőleg tiszta éneklés alakítása.

Az óvodai ének–zene nevelésnek jelentős hagyományai vannak. A magyar népdalok, mondókák, gyermekdalok világa ma is élő felhasználható hagyomány. Szinte valamennyi ünnepünkhöz kapcsolódik olyan dalanyag, melyet megismertethetünk a gyermekekkel. A néphagyományörzés mellett a Kodály alkotta módszer is folyamatosan megújulva megtartotta kapcsolatát az életre neveléssel. *Az ének-zene-tánc és az ehhez kapcsolódó mozgás ugyanúgy az óvodai mindennapok része, mint a napi mesélés vagy séták és kirándulások.* Tehát ez a feladat sem korlátozható csupán a foglalkozások időtartamára. Napközben bármikor adódhat lehetőség éneklésre, mondókázásra vagy körjátékok játszására. A komplex foglalkozások inkább összefoglalják, elmélyítik a gyermekek ismereteit és alkalmat adnak a képességek fejlesztésére.

Az élményt nyújtó közös éneklés, a körjáték, a közös tánc vagy a mondókázás a művészeti és az esztétikai nevelés szempontjából is kitüntetett helyet kap, hiszen egyfajta örömszerző tevékenységként élük meg a gyermekek.

A Kodály Zoltán útmutatásai alapján Forrai Katalin által kidolgozott óvodai ének-zenei nevelés alapjaira épülő fejlesztés óvodai nevelésünkön belül hatékonyan megvalósítható. A már kidolgozott dal és mondóka anyag segítségül szolgál az éves anyag összeállításában. Ezzel biztosítható a gyermekek ének-zenei nevelés színvonalának megőrzése.

Kisebkeknek:

- A kötetlen énekelgetési formában, az utánzó mozgással kísért szerepjátékok jellemzik a zenei nevelést
- Arc-, kéz-, ujj-, lovagoltató játékok.
- Ölbéli játékok, mondókák.

Készségfejlesztés:

- Halk-hangos megkülönböztetése beszéden, mondókán, éneken keresztül.
- Környezet hangjainak megfigyelése.
- Egyenletes lüktetés különböző játékos mozdulatokkal.

Nagyobbaknak:

- Hosszabb mondókák (kiszámolók).
- 4- 8 motívumból álló énekes játékok.
- Műdalok.

Készségfejlesztés:

- Magas- mély érzékeltetése (dallamvonallal a levegőben).
- Halk-hangos megkülönböztetése ének, beszéd és taps során.
- A gyors- lassú tempó változásának érzékeltetése és gyakoroltatása.
- Dallamfelismerés dúdolásról.
- Tiszta éneklés az egyéni éneklés gyakorlásával.
- Egyenletes lüktetés járással, tapssal.
- Egyenletes lüktetés és a dalok ritmusának megkülönböztetése.
- Dalok, mondókák ritmusának kiemelése.
- Ritmuseszközök használata.

Minden csoportban lehetőséget biztosítunk a zenei kreativitás kibontakoztatására.

A nagyobbaknak már tanítjuk a párcserés, sorgyarapító-fogyó, kapus, hidas játékokat, amelyek a gyermek-néptánc elemeit tartalmazzák. Az ének-zene tevékenység során nagy hangsúlyt fordítunk a tiszta, érthető szövegmondásra, a szavak pontos visszaadására (ismeretlen szavak értelmezése). A népi játékok és mondókákban szereplő népies szavak átmenete a gyermekek szókincsébe (tarisznya, fátyol, mente).

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A gyermekek felismerik és megkülönböztetik a környezetükben található hangokat.
- Önállóan és örömmel kezdeményeznek dalokat, mondókákat, játszanak dalos játékokat.
- Felismerik és megkülönböztetik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.
- Esztétikus, kifejező mozdulatokkal kísérik a dalokat, megkülönböztetik a zenei párokat (gyors-lassú, halk-hangos).
- A gyermekek merjenek és szeressenek is egyedül énekelni.
- Próbálkozzanak saját dallam-motívum kitalálásával.

II.2.3. Az egyén társadalmi feladatait tudatosító, képességeit fejlesztő komplex tevékenységek rendszere

Mozgás

Célja:

A gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek sokoldalú, arányos fejlesztése játékos formában. A mozgás megszerettetése.

Az óvodapedagógus feladata:

- Legfontosabb feladat, hogy minden nap adjon lehetőséget a gyermekeknek minél hosszabb időtartamon keresztül a szabad levegőn való tartózkodásra.
- Biztosítsa a gyermekek szabad mozgásgyakorlásának a feltételeit.
- Adjon ötleteket, irányítsa a gyermekek figyelmét a szabadban és az épületen belül is a legoptimálisabb terhelést biztosító napi mozgáshoz.
- Változatos eszközök és a gyermekek önálló, szabad mozgásának biztosításával tegye lehetővé, hogy a mindennapi testnevelés örömet jelentsen a gyermekek számára.

Óvodai nevelésünk lényeges eleme a testi fejlesztés. A 3-7 éves gyermekek egészséges testi fejlődésének biztosítása nem képzelhető el a rendszeres játékban gazdag az egyéni képességeket messzemenően figyelembe vevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító mindennapi testnevelés nélkül. Ismert tény, hogy a mozgásöröm és a szellemi fejlődés egymással szoros kapcsolatban áll. A mozgásfejlesztéshez tehát hozzátartozik, hogy maximálisan biztosítsuk a spontán mozgáslehetőséget, mégpedig az egyéni sajátosságok figyelembevételével. Ajánlatos tehát minden adódó lehetőséget kihasználni a nap folyamán a mozgásra. Rendkívül fontos a szabad levegőn való tartózkodás minél hosszabb idejű biztosítása. A gyermekek napirendjét úgy állítjuk össze, hogy azzal elkerüljük az egyoldalú terhelést és lehetőleg felváltva biztosítsuk a mozgást és az üléssel együtt járó tevékenységeket.

Az egészséges életmód szokásainak megalapozását óvodáskorban kell elkezdenünk. A mozgás megszerettetése, a mozgásigény kielégítése az óvodai testi nevelés fontos feladata, amit csak a helyesen megválasztott mozgásanyag változatos gyakoroltatásával érhetünk el. A megfelelő intenzitású, derűs légkörű testmozgás biztosítja a motoros képességek fejlődését, melynek egyre magasabb szintje előfeltétele a bonyolultabb mozgások eredményes

végrehajtásának, ezáltal a mozgásműveltség fejlődésének. A természet erőivel –napfény, levegő, víz– történő edzés kedvező hatását sem szabad figyelmen kívül hagyni, ezért a mindennapi testnevelést lehetőleg a szabadban célszerű tartani.

Az intenzív, változatos gyakorláshoz megfelelő helyre és eszközre van szükségünk. A nyugodt, derűs légkörű, játékban gazdag, kellő intenzitású napi 5-30 perces testmozgás nem csak a kondicionális és koordinációs képességek fejlődését biztosítja, hanem hozzájárul a gyermeki személyiség differenciált fejlesztéséhez is.

A mindennapi testnevelés hatásának maximális kifejtéséhez szükségesek olyan feltételek, amelyek megsokszorozzák az egyébként elérhető eredményeket.

A vízhez szoktatás szervezeten valósítható meg (a fenntartói finanszírozás függvényében), nevelési évenként egymást követő tíz alkalommal a nagycsoportos gyerekek részére.

A korcsolyázás szervezeten valósítható meg (a fenntartói finanszírozás függvényében), nevelési évenként két-három hónapos időintervallumban.

Hosszabb sétát, sőt túrát tehetünk a gyermekekkel a szabadban. Minden, ami az óvoda udvarán található (fák, bokrok, homokozó, játékeszközök, KRESZ-park, stb.) felhasználhatók a mindennapi testnevelés feladatainak megvalósításához. Ugyanez mondható el az épületen belül szervezett mindennapi testnevelésre is.

Mindenkor nagy gondot kell fordítani az alkalmazásra kerülő *kézi- és tornaszerek, berendezési tárgyak* épségére, tisztaságára, valamint arra, hogy könnyen elérhetők legyenek, megfelelő számban álljanak rendelkezésre.

Az óvodapedagógus személyisége, testi neveléshez való viszonya nagymértékben meghatározza a gyermekcsoportban folyó mindennapi testnevelés eredményességét. A testgyakorlatok mintaszerű végzésével, a játékba való aktív bekapcsolódással kedvezően motiválhatjuk a gyermekeket, építve utánzási hajlamukra, segítve a rendszeres testmozgáshoz való pozitív viszonyuk kialakulását. Az örömmel, derűs légkörben, együttesen végzett gyakorlás hozzájárul az egészséges életmód szokásainak megalapozásához is, ezért nagyon lényeges, hogy minden megnyilvánulásunkon tükröződjön az, hogy szívesen mozgunk együtt a gyermekekkel és örülünk a gyermekek mozgásában elért sikereiknek.

A lényeg, hogy minden mozgásforma, amit a gyermekek képesek elvégezni, a mindennapi testnevelés keretébe építsük be. A gyermek mozgásszervi fejlődésében a láb és gerinc hangsúlyos szerepet kap. A mindennapi testnevelésbe iktatott lábtornával a láb izomzatának célzott erősítését kívánjuk szolgálni. A gyermek a mindennapi testnevelés aktív résztvevője. Aktivitása csak akkor biztosítható, ha nyugodt, derűs légkörben, képességeinek, életkorának megfelelő testgyakorlatot végezhet. A mindennapi testnevelés feladatainak megvalósításához fontosnak tartjuk, (életkortól függően) a heti 1 kötelező jellegű mozgásos tevékenység beépítését a heti rendünkbe.

A programunkban leírt feladatok megvalósításához nagy segítség, a *dr. Tótszőlősyné Varga Tünde*: „Mozgásfejlesztés az óvodában” című (10 éves kutatómunka tapasztalataira épülő program) testnevelési programja.

A mindennapi testnevelés tartalma

A mindennapi testnevelés tartalmát döntő mértékben a természetes gyakorlatok képezik. A természetes gyakorlatokat változatos formában, különböző irányban, eszközzel és eszköz nélkül is célszerű gyakoroltatni. A végrehajtás fokozatainak megválasztásakor a gyermekek egyéni képességeit vesszük figyelembe. Ugyanazon foglalkozáson adott feladat többféle formában is gyakoroltatható.

A gyakorlatok végrehajtásának fokozatai

Előkészítő gyakorlatok:

Bemelegítő gyakorlatok:

Járások:

Természetes járás, járás ütemtartással, járás irányváltoztatással, különböző kartartásokkal, járás lábujjhegyen, sarkon, külső talpélen, járás guggolásban, járás oldalirányban és hátrafelé, járás csukott szemmel.

Atlétikajellegű főgyakorlatok:

Futások:

Lassú futás, közepes iramú futás, gyorsuló futás, futás tempóváltoztatással, gyorsfutás, futás irányváltoztatással, futás magas térd- és saroklendítéssel, versenyfutás, futás hátrafelé.

Ugrások, támaszgyakorlatok:

Helyből távolugrás, helyből magasugrás, nekifutásból távolugrás, nekifutásból magasugrás (valamennyi homokgödörbe).

Dobások:

Hajítás kislabdával vagy babzsákkal, hajítás vízszintes és függőleges célba.

Kúszások:

Kúszás talajon, kúszás irányváltoztatással talajon, kúszás vonalak között, kúszás eszköz alatt, kúszás padon, kúszás ferde padon felfelé és lefelé, kúszás két, egymástól kb. 20 cm távolságra lévő padon, ugyanez ferde padon, kúszás hátrafelé és oldalirányban, talajon és padon, kúszás különböző magasságú eszközökön át. Kúszás eszközhordással. Kúszás két, egymástól kb. 20 cm távolságra lévő padon.

Torna jellegű főgyakorlatok:

Csúszások:

Csúszás ülő helyzetben talajon, csúszás ülő helyzetben irányváltoztatással talajon, csúszás ülő helyzetben vonalak között, csúszás ülő helyzetben, ölben könnyű eszközzel, csúszás hátrafelé, csúszás ülő helyzetben padon, csúszás ülő helyzetben ferde padon lefelé, csúszás ülő helyzetben padon, ferde padon eszközhordással, csúszás ülő helyzetben padon hátrafelé. Csúszás hason fekvésben padon, csúszás hason fekvésben ferde padon felfelé, csúszás hanyattfekvésben padon, ferde padon.

Mászások:

Mászás talajon, mászás irányváltoztatással talajon, mászás két vonal között talajon, mászás hátrafelé és oldalirányban talajon, mászás padon, mászás ferde padon felfelé és lefelé. Mászás két, egymástól kb. 20 cm távolságra lévő padon, ferde padon, mászás különböző magasságú eszközök fölött. Pókjárás talajon irányváltoztatással és eszközhordással talajon két

vonaltól, pókjárás padon, pókjárás padon eszközhordással, pókjárás ferde padon, pókjárás ferde padon eszközhordással. Rákjárás talajon, rákjárás talajon irányváltoztatással és eszközhordással, rákjárás padon, rákjárás padon eszközhordással, rákjárás ferde padon eszközhordással.

Függések:

Függés érintő magasságú szeren, függésben lábmozgások, lajhárfüggés, lajhármászás. Mászás felfelé-lefelé és oldalirányban.

Egyensúlygyakorlatok:

Egyensúlyozó járás padon, egyensúlyozó járás padon fejtetőn babzsákkal, egyensúlyozó járás padon eszközzel a kézben, egyensúlyozó járás ferde padon felfelé-lefelé, egyensúlyozó járás ferde padon felfelé-lefelé fejtetőn babzsákkal vagy eszközzel a kézben. Egyensúlyozó járás megemelt vízszintes padon, egyensúlyozó járás megemelt vízszintes padon fejtetőn babzsákkal vagy eszközzel a kézben, egyensúlyozó járás hátrafelé és oldalirányban, vízszintes, ferde és megemelt vízszintes padon fejtetőn babzsákkal vagy eszközzel a kézben. Egyensúlyozó járás felfordított padon, felfordított padon fejtetőn babzsákkal vagy eszközzel a kézben, egyensúlyozó járás megemelt felfordított padon fejtetőn babzsákkal vagy eszközzel a kézben. Lépegetés különböző magasságú farönkökön, egyensúlyozás homokozó peremén, fellépések/ lelépések szerekre/ szerekről.

Hossztengelykörűli gurulás:

Hossztengelykörűli gurulás talajon, hossztenegelykörűli gurulás magastartásban kézkuclsolással, hossztenegelykörűli gurulás eszközzel a kézben, hossztenegelykörűli gurulás boka között eszközzel, hossztenegelykörűli gurulás kézben és boka között eszközzel, hossztenegelykörűli gurulás párosával.

Gurulóátfordulás előre:

Gurulóátfordulás előre vállszélességű hajlított terpeszállásból nyújtott ülésbe érkezéssel, gurulóátfordulás előre terpesz-guggoló támaszból guggoló támaszba érkezéssel, gurulóátfordulás előre guggoló támaszból guggoló támaszba érkezéssel, gurulóátfordulás előre terpeszállásból guggoló támaszba érkezéssel, gurulóátfordulás előre kétszer, gurulóátfordulás előre padról kéztámasszal a talajon, gurulóátfordulás előre kétszer.

Tarkóállás:

Tarkóállás pedagógusi segítségnyújtással, tarkóállás önállóan.

Nyúlugrás:

Nyúlugrás talajon, padon haladás nyúlugrással, felguggolás leterpesztéssel padon.

Zsugorkanyarlati átu grás padon:

Felguggolás páros lábbal a padra, leu grás ellentétes oldalra kéztámasszal a pad két oldalán, átlendülés a pad ellentétes oldalára páros lábbal, kéztámasszal a pad két oldalán.

Játékvonatkozású főgyakorlatok:

Labdával végezhető gyakorlatok:

Labdavezetés talajon a test körül, labdavezetés talajon járás közben, labdavezetés lábbal járás és lassú futás közben, labdaátadás talajon ülő helyzetben egy és két kézzel, labdaátadás talajon állásban egy és két kézzel, labdaátadás talajon lábbal állásban és járás közben. Labdavezetés vízszintes és megemelt padon.

Labdafeldobás állásban két kézzel, járás és lassú futás közben, vízszintes, ferde, megemelt és felfordított padon. Labdavezetés járás közben, labdavezetés helyben, labdavezetés lassú futás közben, labdavezetés irányváltoztatással, labdavezetés vízszintes, ferde és megemelt padon. Kétkezes alsó átadás, kétkezes felső átadás, egykezes felsőátadás, kétkezes felsőátadás, egykezes felsőátadás, labdaátadás járás, lassú futás közben. Célba dobás kosárlabda gyűrűbe különböző távolságról. Kézilabda, futball, kosárlabda egyszerű szabályokkal.

Mozgásos játékok típusai az óvodában:

- Futó játék.
- Fogó játék.
- Sorverseny.
- Váltóverseny.

A természetes gyakorlatok mellett a fejlesztés részét képezik a szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok. A sokoldalú fejlesztés, a változatosság biztosítása érdekében választjuk e gyakorlatcsoport lehetőség szerinti legtöbb fajtáját már kiscsoporttól kezdve, főként a motoros képességek fejlesztésére.

Szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok az óvodában:

- Szabadgyakorlat.
- Labda (léglabda) gyakorlat.
- Tornabot gyakorlat.
- Hullahopp karika gyakorlat.
- Szalag gyakorlat.
- Kendő gyakorlat.
- Babzsák gyakorlat.
- Ugrókötel gyakorlat.
- Kislabda gyakorlat.
- Gyermek széssel végzett gyakorlat.
- Padgyakorlat.
- Páros gyakorlat.
- Kéziszer–tornaszer kombinációs gyakorlat.

A mindennapi testnevelés felépítése

1. MODELL

Motoros képességek fejlesztése:

Szervezési feladatok – játék – levezetés, értékelés, elköszönés.

2. MODELL

Játék tanítása, ill. gyakorlása – a gyermekek új kézi- és tornaszerrel történő ismertetése:

Szervezési feladatok – játék – gimnasztika – játék – levezetés, értékelés, elköszönés.

3. MODELL

Képességfejlesztő feladatok megoldása:

Szervezési feladatok – játék – főgyakorlat – játék – levezetés, értékelés, elköszönés.

4. MODELL

Erősítő jellegű gyakorlatok tanítása, gyakorlása:

Szervezési feladatok – játék – gimnasztika – főgyakorlat – játék – levezetés, értékelés, elköszönés.

A mindennapi testnevelések akkor lesznek igazán intenzívek, élményszerűek, ha *a felépítés modelljeit gyakran változtatjuk*. Akkor érjük el a megfelelő hatást a testi edzettség tekintetében, ha a mozgásos játékokat rendszeresen végeztetjük: a tevékenységek elején és a befejező résznél is. Kiválasztásuknál mindig figyelembe kell vennünk, hogy mi a célunk, mely területeket szeretnénk bemelegíteni, mozgatni. Lehetőséget biztosítunk szakember segítségével speciális feladatok ellátására, pl. a gyógytestnevelésre.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Biztonságosan, bátran mozgó, jó fizikai állóképességű, teherbírású gyermekekké válnak.
- A gyermekek nagymozgása, finommozgása, egyensúlyérzékelése, összerendezett mozgása kialakul.
- Kialakul testsémájuk, domináns kezük, tudják mozgásukat irányítani.
- Az ügyességi játékok egyéni és csapatjátékok szabályait betartják.
- A gyermekek igénylik a mozgást, a kedvelt mozgásos játékokat játsszák kitartóan.

III. AZ ÓVODA HAGYOMÁNYAI ÉS JELES NAPJAI

Az ünnepek a hagyományok ápolása szempontjából rendkívül fontosak az óvodában, hiszen kultúránk megismertetésére adnak lehetőséget. Az előkészület a csoporton belüli közösségi érzések alakítására igen kitűnő alkalmakat teremt, és tág teret nyújt a gyermekek közötti együttműködésnek: a kooperációnak és a kommunikációnak. Nem másról van itt szó, mint az értékteremtés folyamatáról és a gyermekcsoport által létrehozott érték, alkotás, ötletmegvalósítás közös örömről.

Arra törekszünk, hogy az ünnepek emelkedjenek ki az óvoda mindennapjaiból úgy külsőségekben, mint belső tartalmukban.

Óvodánk hagyományai és jeles napjai

Mikulás (december 06.)	Hagyomány, hogy az óvodai Mikulás csoportonként köszönti a gyermekeket.
Advent (december)	Hangulati előkészítés.
Karácsony (december)	nyílt nap
Farsang (február)	A szülőkkel közösen előkészített jelmezes, játékos délután.
Március 15.	Csoportonként, fejlettségi szintüknek megfelelően dallal, verssel emlékezünk meg nemzeti ünnepünkről.
Húsvét (március-április)	Hangulati előkészítés, a hagyományok felidézése, átélése.
Anyák napja: (május)	Csoportonként dallal, verssel, kis ajándékkal köszöntjük bensőséges ünnep keretében az édesanyákat és nagymamákat.
Madarak, fák napja (május 10.)	A csoportok fejlettségi szintjéhez mérten, a szabadban szervezett programok.
Gyermeknap (május)	Kis meglepetéssel, közös programokkal, játékokkal való ünneplés.
Kirándulások (szeptember, június)	Életkoruktól függően a csoportok kirándulásokat szerveznek a környék természeti szépségeinek felfedezésére. Manó Túra évszakonként - családokkal együtt
Csoportos évzárók (május-június)	Nyilvános óvodai ünnep, amikor a csoportok gyermekei ízelítőt adnak az egész évben megismert versekből, mesékből és dalokból.
Idősek köszöntése (május, október)	Hagyomány, hogy nagycsoportosaink hangulatos műsorral köszöntik az időseket, az öregek napközi otthonában.
Születés- és névnapok	Megünneplése a csoportokban kialakult szokások szerint.

A nemzeti ünnepek a megemlékezés kategóriájába tartoznak. Célunk az, hogy megérezzük az ünnepi hangulatot.

IV. A NEVELÉS TERVEZÉSE ÉS IDŐKERETEI

A nevelés céltudatos megtervezése során alakítjuk ki a gyermekek óvodai életrendjét, időbeosztását. *A hetirend és a napirend az a szervezeti keret, ami biztosítja a gyermek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható óvodai környezet megteremtését.*

A napirend biztonságot, támpontot ad és állandóságot jelent a gyermek számára. A napirenden belül rugalmasan figyelembe vehető az egyes tevékenységek időigénye. *A napirendben az egyes tevékenységekre fordítható idő rugalmasan változtatható a körülmények, az évszakok, a váratlan események hatására.*

Napirend javaslat

IDŐTARTAM	TEVÉKENYSÉG
06.30 – 11.45	Játék és szabadidős tevékenység Mindennapi testnevelés Tisztálkodás Tízórai Komplex foglalkozások
11.45 –14.35- 14.50	Tisztálkodás Ebéd Pihenés
14.35 – 15.30	Tisztálkodás Uzsonna
15.30 – 17.00	Játék és szabadidős tevékenység Hazaengedés

A hetirend a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportban és lehetőséget nyújt a szokásrendszer segítségével az óvodások napi életének megszervezéséhez.

A rugalmasság, a helyzethez való alkalmazkodás elősegíti, hogy a hetirend a gyermek életének észrevétlen szabályozója legyen. *A hetirend kialakítása természetesen függ az óvodapedagógustól, a gyermekek igényeitől, az adott csoporttól és képességeiktől.*

Az itt bemutatott hetirend csupán általánosságban és *egy lehetséges módon* foglalja össze a megvalósítandó feladatokat.

Hetirend javaslat

	NAPONTA 5-30 PERC	
Hétfő	Mozgás Verselés, mesélés	Kötetlen beszélgetés
Kedd	Mindennapi testnevelés Verselés, mesélés	A külső világ tevékeny megismerése matematikai tartalommal
Szerda	Mindennapi testnevelés Verselés, mesélés	Rajzolás, mintázás, kézimunka
Csütörtök	Mindennapi testnevelés Verselés, mesélés	A külső világ tevékeny megismerése
Péntek	Mindennapi testnevelés Verselés, mesélés	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Programunk céljának és feladatainak ismeretében a pedagógiai ráhatások rendszerét a gyermekek egyéni adottságaihoz igazodva tervezzük meg. Alapvetően fontos feladatunk a teljes nevelési folyamat tudatos átgondolása még akkor is, ha jelentős mértékben építünk a spontán gyermeki ötletekre, tapasztalatokra. A tervezésben tudatosan számításba vesszük, hogy az egyes gyermekek fejlődési üteme különböző és a gyermek fejlődését tekintve is különböző szinteken lehet egyik vagy másik képességét illetően. A fejlődés dinamikája tehát egy-egy gyermek esetében a különböző területeken más és más lehet. A nevelés és tanulás tervezése egy tömbben, egymással szoros kölcsönhatásban valósítható meg.

A tervezés terén mindig a szociális-érzelmi-értelmi és mozgásfejlettségéből kiindulva tervezzük meg a gyermeki tevékenységeket és ezen keresztül a szükséges fejlesztéseket.

A cél és a feladatok ismeretében a fejlesztést hosszú távon, éves periódusokban gondoljuk át, ám konkrét formában egy hetes időszakban tervezünk. Ebben az esetben nyílik lehetőségünk a gyermekek spontán ötleteinek, tapasztalatainak begyűjtésére, nevelőmunkánkban való felhasználására.

A gyermeki személyiség fejlesztése, az életre való felkészítés feltételezi a gyermek szűkebb és tágabb környezetében megszerzett, átélt élményeinek és tapasztalatainak, ötleteinek, aktuális tevékenységeinek beépítését a nevelőmunka egészébe. A hetirendben megjelöljük az aktualitásokat.

Tervezésnél a több alkalommal, sokoldalúan, különböző nézőpontokból való megközelítésre helyezzük a hangsúlyt. Fontosnak tartjuk a nevelőmunka (gondozás, közösségi élet, játék, munka és ezek szervezési feladatai) tervezését, a folyamatos értékelés alapján.

Programunk szerint minden gyermek fejlődési üteméről naplót vezetünk, amelyben a konkrét megfigyelések (befogadás, játék, gondozás, étkezés, közösségi élet, érzelmi élet) adnak alapot az egyéni fejlesztéshez.

A fejlesztés módszere:

A fejlesztés módszere az egyénre szabott differenciált fejlesztés a csoport keretein belül. Az óvodapedagógus dönti el, hogy adott esetben kötetlen kezdeményezés vagy kötött foglalkozás keretein belül kívánja elképzeléseit megvalósítani. *A fejlesztés, a tevékenység formáját ne a gyermek életkora, hanem fejlettségi szintje határozza meg.* A gyermekek önállóan, spontán szerzett tapasztalatai nagyon jó kiindulópontot jelentenek a tudatos, irányított tapasztalás megszervezéséhez.

A fejlesztés kerete:

A teljes nevelési folyamat, amely osztott, részben osztott csoportokon belül a gyermeki tevékenységre, önállóságra, döntési helyzetekre és sokoldalú tapasztalatszerzésre épül.

A nevelési folyamatba szervesen illeszkedő tanulási folyamat, melynek részei:

- Önálló és irányított tapasztalatszerzés.

- Komplex tevékenységek rendszere, kötetlen és kötött kezdeményezések és foglalkozások.

Az óvodapedagógus feladatai a nevelőmunka dokumentálásával kapcsolatban:

- Éves ütemterv készítése a komplex tevékenységek rendszeréhez.
- Heti ütemterv készítése – figyelembe véve a gyermekek fejlettségi szintjét, tapasztalatait, aktualitásokat.
- Hetirend, napirend összeállítása.
- Csoportprofil.
- A gyermekek fejlődésének megfigyelését szolgáló feljegyzések vezetése.
- A nevelőmunka folyamatos értékelése.
- Félévente nevelési tervek készítése és értékelése.
- Év végén összegzés.
- Negyedévente a tevékenységekhez tartozó szervezési feladatok tervezése.

V. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE

V.1. Az óvoda és a család

Az óvoda a családdal együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermekek fejlődését. A család és az óvoda közötti kapcsolatban arra törekszünk, hogy a szülők megaláztatására a családi nevelést kiegészítve gondozzuk, ápoljuk, védjük, neveljük, fejlesszük a gyermekeket.

A szülő tud a legtöbbet a gyermekről, ő ismeri legjobban az igényeit, szükségleteit, viszont az óvodapedagógusnak van olyan szaktudása és korosztályi tapasztalata, mely alapján hathatós segítséget tud nyújtani a gyermekek fejlesztéséhez. Korrekt, partneri együttműködésünk elengedhetetlen a gyermekek harmonikus fejlesztése érdekében. A kölcsönös bizalom és a gyermekért érzett felelősség teheti harmonikussá az együttnevelést.

A jó kapcsolat megalapozottságát a nyitottságban és a problémaérzékenységben látjuk. Hangsúlyozzuk a családi nevelés fontosságát, a gyermek fejlődéséről folyamatosan

tájékoztatjuk a szülőket. Fontosnak tartjuk a hiteles tájékoztatást, a problémaérzékenységet, a tapintatot és az előre mutató segítséget.

Óvodánk nyitott a szülők számára. A napi kapcsolattartást elengedhetetlenül szükségesnek tartjuk ahhoz, hogy a szülő teljes mértékben tájékozott legyen a gyermekével történt lényeges napi eseményekről. A szülői értekezletek, a szülőkkel együtt szervezett rendezvények, ünnepek, kiállítások, kirándulások is ezt szolgálják. Szülői igény alapján a gyermekeket meglátogatjuk, otthon családjuk körében.

Hagyományosnak tekinthető az összevont szülői értekező, melynek témája az új gyermekek szülei részére az óvoda házirendje, szokások, hagyományok ismertetése.

A családokkal történő együttműködés csak kölcsönös bizalommal valósulhat meg. A szülőknek tapasztalniuk kell, hogy tiszteletben tartjuk nevelési elveiket, hogy szeretjük gyermeküket. Arra törekszünk, hogy példamutatóak legyünk szakmai felkészültség és emberi magatartás terén.

Az óvodában a szülői képviseletet a Szülői Közösség látja el, melynek tagjait a csoportok szülői közössége alkotja. Az SZK munkaterv szerint működik és gyakorolja a szülők jogait.

A kapcsolattartás formái

- Beiratkozás – első személyes kapcsolat felvétele.
- Összevont és csoport szülői értekezletek. A szülők érdeklődéséhez közelálló témákban egészségügyi, pedagógiai, pszichológiai előadások szervezése.
- Családlátogatások – a család nevelési szokásainak megismerése érdekében.
- Egyéni beszélgetések: egyéni eszmecsere az aktualitásnak megfelelően.
- Nyitott óvoda, a szülők részvétele az óvodai életben.
- Közös ünnepségek: farsang, anyák napja.
- Közös kirándulások kiválasztott helyre.
- Kulturális rendezvények, közös programok: sportdélután, játszónap.

V.2. Az óvoda és a bölcsőde

Az óvoda kapcsolatot tart fenn a bölcsődével. Az óvodába lépés előtt sok gyermek jár bölcsődébe. Gyermekközpontú szemléletünk, jól összehangolt nevelési gyakorlatunk, a gyermekekkel való ismerkedések alapot adnak a befogadáshoz.

A kapcsolattartás formái

- Látogatások, tapasztalatcserék.

V.3. Az óvoda és a közművelődési intézmények

Kapcsolatot tartunk a Kocsis Albert Zeneiskolával és a Grassalkovich Művelődési Központtal. Hagyományteremtésre és a jó kapcsolat ápolására törekszünk annak érdekében, hogy a muzsika, az alkotások, a környezet esztétikai értékei megjelenjenek az óvodákban.

A könyvtár, a múzeumok, a galéria kínálatából úgy válogatunk, hogy elősegítse a nevelési feladatok sokoldalú, színes megoldását.

A kapcsolattartás formái

- Látogatás, tájékoztatás, rendezvényeken való részvétel.
- Kapcsolatfelvétel a zeneiskolával évszaki hangversenyek megszervezése érdekében.
- Kiállítások részletes megbeszélése az alkotókkal, évszakonként.
- A városi rendezvényeken való részvételünk az egymás munkája iránti megbecsülés, tisztelet érdekében.

V.4. Az óvoda egyéb kapcsolatai

Szakmai tevékenységünk fejlesztése, megújulása érdekében, folyamatosan figyelemmel kísérjük a Pedagógiai Oktatási Központ által felkínált képzéseket. Pedagógiai Programunkhoz kapcsolódva, érdeklődésünknek megfelelően részt veszünk előadásokon, tanfolyamokon.

Kapcsolatot tartunk a Heves Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Hatvani Tagintézményével, a Gyermek- és Ifjúságvédelmi Intézményekkel, továbbá a Lesznai Anna Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménnyel és a Szivárvány Szociális és Egészségügyi Szolgálattal és a Széchenyi Zsigmond Vadászati múzeummal.

A kapcsolattartás formái

- Kölcsönös tájékoztatás, egyéni megbeszélések, beszámoló.
- Látogatások, megfigyelések.
- Tanfolyamokon, előadásokon való részvétel.

VI. GYERMEKVÉDELMI MUNKA

A gyermek jogainak érvényesítése (ellátása, gondozása, nevelése) elsődlegesen a családra tartozik. Ebből az óvodai nevelés kompetenciakörébe a személyiség fejlesztése, a veszélyeztetettség megelőzése, a gyermekvédő szolgáltatást nyújtókkal való (megelőző, ellenőrző, gyámhatósági) kapcsolat tartozik. A gyermek a veszélyeztetett helyzetét félelem, szorongás, agresszív viselkedés jeleinek kíséretében hozzátartozói köréből hozza magával az óvodai életbe. A veszélyeztetettség hátterében leggyakrabban alkoholisták, kábítószer-élvezők, dohányos, bűnöző magatartású családi háttér fedezhető fel. A felderítés és a tanácsadás családlátogatással, egyéni beszélgetéssel, a Pedagógiai Szakszolgálat és a Védőnői Szolgálat bevonásával valósítható meg.

A gyermeki jogok védelme szakmai jogosultságunk és törvényi kötelességünk. Az óvodás gyermek nem tudja megvédeni magát, védtelen.

Különösen fontos az óvodapedagógus gyermekismerete, értő figyelme, mely segítségével a gyermek jelzéseit, megnyilvánulásait meghallgatni, érteni képes.

A gyermekvédelem célja

- Minden gyermek részére biztosítani azokat a lehetőségeket, amelyek képességeinek, tehetségének kibontakoztatásához szükségesek.
- Segíteni a gyermeket, a szülőt, hogy leküzdhesse azokat az akadályokat, amelyek hátrányos helyzetbe hozták, akár a születésnél, vagyoni helyzeténél, vagy bármely más okból kifolyólag.

A gyermekvédelemmel kapcsolatos feladatok

- Olyan pedagógiai tevékenység kialakítása, amely nem tesz különbséget a gyermek származása, etnikai, vallási hovatartozása miatt.
- A gyermek emberi méltóságának és jogainak tiszteletben tartása, védelem biztosítása a fizikai és lelki erőszakkal szemben.
- Elsődleges feladatunk a család tiszteletben tartása, a családi nevelés erősítése és ezzel a gyermek iránti felelősség ébrentartása. Tapintatos személyes kapcsolat kialakítása azokkal a családokkal, akik segítséget kérnek, vagy láthatóan segísége szorúlnak. A titoktartási kötelezettség minden családokat érintő kérdésben érvényesül.

A veszélyeztetett nyilvántartásba vétel szempontjai

- Súlyos anyagi nehézségekhez kapcsolódó elhanyagoló nevelés, testi-lelki bántalmazás.
- Erkölcstelen családi környezet, italozó szülők, bűnöző családi helyzet.
- Egészségügyi okok: súlyos érzékszervi károsodás, súlyos, tartós betegség.
- A bántalmazott gyermek az óvodapedagógus felderítheti a bántalmazás nyomait, és intézkedhet (szülőknél vagy a gyámhatóságnál) a bántalmazás megszüntetése iránt.

A gyermekvédelmi munka fő feladatát a prevenció, a segítségnyújtás jelenti, amelyre a humánus, a megértés, a támaszkodás, a szeretetpótlás jellemző. Amennyiben az óvodai gyermekvédelmi munkánk nem hoz eredményeket, értesítjük a Szívárvány Szociális Szolgálatot, illetve hatósági eljárást kezdeményezünk.

Az éves munkatervben külön Gyermek- és Ifjúságvédelmi tervet készítünk. Gyermek- és Ifjúságvédelmi felelős tevékenykedik az intézményben, naplót vezet a veszélyeztetett, hátrányos helyzetű gyermekekről, hiszen számuk évente változik. A felelős koordinálja a csoportban dolgozó óvónők és más gyermekvédelemmel foglalkozó intézet, szolgálat együttműködő, segítő munkáját. A gyermekvédelmi felelős évente beszámol munkájáról, az óvodavezetőt tevékenységéről folyamatosan tájékoztatja.

Negyedéves, féléves rendszerességgel konzultációt tartunk a város gyermekvédelmi felelőseivel, folyamatos kapcsolattartásunk kiterjed a Gyermek- és Ifjúságvédelmi Szervezetekre.

Esélyegyenlőség biztosítása

Az esélyegyenlőség és a másság elfogadása azt az emberi jogot testesíti meg, hogy minden ember – származására, nemére, nemzetiségére, vallására, testi-lelki sérülésére, fogyatkozására tekintet nélkül – ugyanazok a jogok és lehetőségek illetik meg az életben való érvényesülés folyamatában. Az esélyegyenlőség magába foglalja a másság elfogadását.

Integrált nevelés

Óvodánk Alapító Okirata és Nevelési Programja lehetővé teszi a 23/1997.(VI.4. MKM.) 2/2005. (III.1.) OM. rendelete értelmében bizonyos sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelését.

Intézményünkben szakértői vélemény alapján kerülnek be a sajátos nevelést igénylő gyermekek. A gyermekek között fennálló különbségeket az óvodai élet során differenciálással, pedagógiai szolgáltatások igénybevételével biztosítjuk. Gyógypedagógiai ellátás mellett a sérülés speciális kezelését igyekszünk biztosítani, ha szükséges megbízási szerződés kötésével.

Programunk az alábbiak figyelembe vételével valósítja meg a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelését:

- Ezen gyermekek harmonikus személyiségfejlődésének elősegítése, a másság elfogadása.
- Elsődleges célunk, hogy a gyermek sérülésétől függően mindig csak annyi segítséget kapjon az óvodában, hogy önállóan is tudjon cselekedni. Erősíteni kell az alkalmazkodó készségét, akaraterejét, együttműködő képességét és önállóságra törekvését.
- Igyekszünk olyan speciális eszközöket beszerezni, amelyek a sérült gyermekek szakszerű fejlesztését elősegítik az egész napos tevékenység során.
- Az óvodapedagógusok együttműködnek a különböző szakemberekkel:
 - orvos,
 - pszichológus,
 - gyógypedagógus,
 - logopédus,
 - fejlesztőpedagógus,
 - gyógytestnevelő,akik segítenek a gyermekek szakszerű ellátásában.

Sérülésspecifikumok:

Testi fogyatékos (mozgáskorlátozott)

Fejlesztési feladat:

- Egyénre szabott eszközök használatával, azok segítségével a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése. Megfelelő tapasztalatok megszerzése a megtanult mozgás alkalmazása.
- Szükséges esetén akadálymentes közlekedést tudunk biztosítani.

Gyengén látó gyermek

Fejlesztési feladat:

- A látásnevelés (távoli- és közeli környezetben), a nagymozgás fejlesztése:
 - mozgás koordináció,
 - mozgásbiztonság kiemelt feladatunk,
 - térbeli tájékozódás.
- Ezeknél a gyermekeknél a látásos élmények hiányossága miatt fontos a környezet vizuális megismertetése, a gondolkodás és a beszédn keresztül.
- Az óvodai fejlesztő munkánkat utazó tanár segíti ezeknél a gyermekeknél.

Enyhe értelmi fogyatékos

Fejlesztési feladat:

- Fejlesztést a spontán tanulás a társakkal való együttműködés a kommunikáció fejlődését számtalan élmény és minta segíti, amelyet a kortárs csoportban megél.
- A fejlesztőpedagógus egyéni terv alapján a gyógypedagógussal közösen fejlesztik ezeket a gyermekeket.

Beszéd fogyatékos:

Fejlesztési feladat:

- Az óvodai nevelés során az anyanyelvi nevelés, a mozgás, a kommunikáció, illetve a vizuomotoros koordinációs készség fejlesztése kiemelt feladat.
- Az egyéni fejlesztést a városi feladatokat ellátó logopédus végzi, a megerősítést az óvodai csoportban az óvodapedagógus az anyanyelvi játékokkal segíti.

• **A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:**

- A sajátos nevelési igényű gyermekekkel való egyéni foglalkozásokkal elősegítjük az iskolai életre való felkészítésüket a speciális fogyatékoságuknak megfelelően.
- Az óvodai nevelésünk kereteiben a tevékenység formáiban megfogalmazott elvárásoknak megfelelnek.

VII. ÓVODAI FEJLESZTŐ PROGRAM A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK RÉSZÉRE

A gyermekek eredményes együttnevelése egy jól működő team munka során valósulhat meg. A szakemberek alkalmazkodnak a modern gyógypedagógiai felfogásban vallott gyermekképhez.

Az eltérő tulajdonság-együttes az individuum természetes, valamint a sérülés következményeként kialakult eltérő különbsége, mely a környezet kölcsönhatásában formálódik. Az ő egyediségéhez, tulajdonságaihoz igazított *speciális segítségnyújtás* a számára *optimális pedagógiai környezet* meghatározó. Ebben a pedagógiai feltételrendszerben, kiemelt helye van a *szakszerű többletellátásnak*, szolgáltatásnak sérülésspecifikus formában.

A rehabilitációs, rehabilitációs szemléletben *újfajta pedagógiai, emberi viszonyulásnak* kell kifejeződnie. A nevelési helyzetekben a gyermek igényeitől függő pedagógiai, szükség szerint egészségügyi eljárásokat, módszereket, eszközöket, terápiákat alkalmazunk.

Fontos:

- Az elfogadó, szeretetteljes attitűd.
- Az integrációval összefüggő fogalomrendszer pontos ismerete.
- A gyermekekkel foglalkozó felnőttek kompetencia határainak betartása.

VII.1. Érzékszervi fogyatékos – hallássérült, nagyothalló (cochlearis implantátum, akadályozott beszédfejlődésű)

Óvodai fejlesztése szakértői vélemény alapján történik a következő területeken:

Beszédkommunikáció

- A légzés az artikuláció javítása.
- A hallásnevelés, hallási figyelem fejlesztése.
- Beszédértés és szókincsfejlesztés.
- Szintaktikai elemek beépítése a nyelvhasználatba.
- Érzelmi és társas kapcsolatok fejlesztése.

Mozgásfejlesztés

- Nagy mozgások fejlesztése:
 - egyensúly,
 - koordináció.
- Finommotorika fejlesztése:
 - manipuláció,
 - rajz, mintázás, kézimunka,
 - (kéz, ujjak, csukló).

Kognitív képességek fejlesztése

- Érzékelés, észlelés (auditív, vizuális, taktilis).
- Figyelem (tartóssága, mélysége).
- Emlékezet (hallási).
- Térbeli, időbeli tájékozottság fejlesztése.
- Szeriaritás fejlesztése.
- Általános tájékozottság.

A fejlesztésben résztvevő szakemberek

- Óvodapedagógus, az intézményben dolgozó alkalmazottak.
- Szurdopedagógus.
- Logopédus.

- Gyógypedagógus-logopédus.
- Mozgásterapeuta (alapozó terápia).
- Pszichológus.

Dokumentáció

- Az óvodapedagógus részletes fejlesztési terve.
- A sérülés specifikus terápiákat végző szakemberek által készített *egyéni* rehabilitációs, rehabilitációs terv.

Sikerkritériumok

- Beilleszkedés.
- Fejlődés.
- Együtt haladás.

VII.2. Érzékszervi fogyatékos – nagyothalló (hallókészülék) dyslalia, enyhe mentális fejlődésbeli lemaradású

Óvodai fejlesztése szakértői vélemény alapján történik a következő területeken:

Beszédkommunikáció

- Hallásnevelés, hallásfigyelem fejlesztése.
- Beszédszervek folyamatos ügyesítése.
- Aktív szókincsfejlesztés.
- A szintaktikai elemek beépítése a nyelvhasználatba.
- Érzelmi és társas kapcsolatok fejlesztése.

Mozgásfejlesztés:

- Nagy mozgások fejlesztése:
 - koordináció.
- Finommotorika fejlesztése:
 - manipuláció,
 - rajz, mintázás, kézimunka,

Kognitív képességek fejlesztése:

- Érzékelés, észlelés (auditív, vizuális, taktilis).
- Figyelem: tartóssága, mélysége.
- Emlékezet: látási, hallási, rövidtávú, hosszú távú.
- Térbeli, időbeli tájékozottság.
- Szerialitás fejlesztése.
- Problémamegoldó gondolkodás.
- Általános tájékozottság.

A fejlesztésben résztvevő szakemberek:

- Óvodapedagógus, az intézményben dolgozó alkalmazottak.
- Gyógypedagógus – logopédus.
- Logopédus.
- Pszichológus.

Dokumentáció

- Az óvodapedagógus részletes fejlesztési terve.
- A sérülés specifikus terápiákat végző szakemberek által készített *egyéni* rehabilitációs, rehabilitációs terv.

Sikerkritériumok

- Beilleszkedés.
- Fejlődés.
- Együtt haladás.

VII.3. A pszichés fejlődés zavara: viselkedés és emocionális zavar, fejlődési zavar

Óvodai fejlesztése szakértői vélemény alapján történik a következő területeken:

Beszédkommunikáció

- Beszédmegértés.
- Verbális kommunikáció kialakítása.
- Hallási figyelem.

- Beszédszervek ügyesítése.
- Érzelmi és társas kapcsolatok fejlesztése.

Mozgásfejlesztés

- Nagy mozgások fejlesztése:
 - alapmozgás,
 - egyensúly (dinamikus, statikus),
 - koordináció.
- Finommotorika fejlesztése:
 - manipuláció,
 - rajz, mintázás, kézimunka,

Kognitív képességek fejlesztése:

- Érzékelés, észlelés (auditív, verbális, taktilis).
- Figyelem (tartósság, mélység).
- Emlékezet (látási, hallási, rövidtávú, hosszú távú).
- Térbeli, időbeli tájékozottság.
- Általános tájékozottság.
- Szerialitás.
- Ok-okozati összefüggések.
- Problémamegoldó gondolkodás.
- Testtudat, testkép, testséma.

A fejlesztésben résztvevő szakemberek

- Óvodapedagógus, az intézményben dolgozó alkalmazottak.
- Gyógypedagógus – logopédus.
- Pszichológus.
- Mozgásterapeuta (Ayres-terápia).

Dokumentáció

- Az óvodapedagógus részletes fejlesztési terve.
- A sérülés specifikus terápiákat végző szakemberek által készített *egyéni* habilitációs, rehabilitációs terv.

Sikerkritériumok

- Beilleszkedés.
- Fejlődés.
- Együtt haladás.

VII.4. Enyhe – közép súlyos határeset, megkésett beszédfejlődésű

Óvodai fejlesztése szakértői vélemény alapján történik a következő területeken:

Beszédkommunikáció

- Légzés és artikuláció javítása.
- Beszédmegértés fejlesztése.
- Passzív szókincs bővítése.
- Szókincs aktivizálása.
- Érzelmi és társas kapcsolatok fejlesztése.

Mozgásfejlesztés

- Nagy mozgások fejlesztése:
 - alapmozgás,
 - egyensúly (dinamikus, statikus),
 - koordináció.
- Finommotorika fejlesztése:
 - manipuláció,
 - rajz, mintázás, kézimunka,

Kognitív képességek fejlesztése:

- Érzékelés, észlelés (auditív, verbális, taktilis).
- Figyelem (tartósság, mélység).
- Emlékezet (látási, hallási, rövidtávú, hosszú távú).
- Térbeli, időbeli tájékozottság.
- Általános tájékozottság.
- Testtudat, testkép, testséma.
- Gondolkodás.

A fejlesztésben résztvevő szakemberek

- Óvodapedagógus, az intézményben dolgozó alkalmazottak.
- Gyógypedagógus – logopédus.
- Logopédus.
- Pszichológus.

Dokumentáció

- Az óvodapedagógus részletes fejlesztési terve.
- A sérülés specifikus terápiákat végző szakemberek által készített *egyéni* rehabilitációs, rehabilitációs terv.

Sikerkritériumok

- Beilleszkedés.
- Fejlődés.
- Együtt haladás.

Valamennyi sajátos nevelési igényű gyermek számára biztosítjuk a pszichológiai megsegítés lehetőségét, ha állapota indokolja, és a család igényli.

VIII. EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI PROGRAMUNK

*„ Egy csipet megelőzés többet ér,
mint száz mázsa gyógyítás.”*

(David B. Agus amerikai orvos)

Az egészség fogalmát az Egészségügyi Világszervezet (WHO) így definiálta:

„Az egészség a testi (fizikai), a szellemi (pszichotikus) és a társas-társadalmi (szociális) jólét állapota.”

Gyermekkorban az egészségre nevelésnek az élet további szakaszaira is kiható jelentősége van, ezért az óvodai egészségfejlesztés kiemelt nevelési terület.

Az élet és az egészség az embernek semmi mással nem pótolható, alapvető értéke, nélküle sem az egyéni, sem a társadalmi lét, sem a kultúra nem valósítható meg.

Az egészség megtartása, fejlesztése, az életre, a sikerre vonatkozó kompetenciák kialakítására épül, amely feltételezi a személyiség (testi, érzelmi, értelmi, akarat és társkapcsolati viselkedés) megismerését, gyakorlással erősíti a különböző élethelyzetekben a test-lelki edzettséget, pótolja, kiegészíti a hiányzó egészségvédő képességet, továbbá attitűddé (szokássá) alakítja az egészségvédő magatartást.

Az egészség nem állandó állapot, hanem egy állandóan változó folyamat. Az életkor haladtával változik megítélése és más-más értelmet kap a szó jelentéstartalma.

Az óvoda mindennapi nevelési programja az egészségvédelemre és egészségfejlesztésre épül, azaz az egészségnevelés az óvodai élet valamennyi szakaszára vonatkozik.

Célunk, hogy az egészség és az ehhez szorosan kapcsolódó egészséges életmód tartósan létezzen, és magatartásformává váljon a felnövekvő gyermekek körében. Fontos tényező, hogy a magatartásformához kedvet és hajlamot kell ébreszteni már minél fiatalabb korban. Sajnos minden program hatástalan lesz, ha nem nyerjük meg a gyermeket. Az ebben a korban kialakított jó szokások kísérhetik a gyermekeket a későbbiek során.

Az óvodai nevelés általános nevelési feltételei közé az alábbi egészségfejlesztő tevékenységek tartoznak

- Testi egészség (gondozás, ápolás, edzés, mozgás-fejlesztés).
- Léleki egészség (értelmi fejlesztés, érzelmi biztonság nyújtása).
- Szociális kapcsolatok harmóniája (közösségi élet, segítség).
- A gyermek egészséges életmódjának, egészségvédő szokásainak kialakítása.
- Az óvodapedagógusok és a nem pedagógusdolgozók viselkedésének szabályozása.
- A szülők otthoni egészségnevelő feladatai (higiéniai szokások alakítása, egészségvédő példamutatás).
- Egészségügyi és gyermekvédelmi szakszolgálattal való együttműködés.

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 2021. szeptember 1-jétől hatályos módosítása értelmében az 1-es típusú diabétesszel élő gyermekek esetében az óvoda gondoskodik a napközbeni alapvető speciális ellátásról: a vércukorszint szükség szerinti

méréséről, valamint – szükség esetén, orvosi előírás alapján – a szülővel, törvényes képviselővel történt egyeztetést követően, az előírt időközönként a szükséges mennyiségű inzulin beadásáról.

Ezen feladatok ellátását a jogszabályban meghatározott intézményi kör az iskolaorvos és védőnő, vagy a megfelelő szakmai továbbképzést elvégző, pedagógus vagy legalább érettségi végzettséggel rendelkező, nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatott személy révén biztosítjuk.

A Pedagógiai Programunk tartalmazza az egészséges életmód kialakításának feladatait. Az egyes fejezetek átdolgozásra kerültek a törvényi változások tükrében.

„Mert örök igazság, hogy ép lélek csak ép testben lakik...”

(Eötvös József)

IX. AZ ÓVODÁBA ÉS AZ ISKOLÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI

IX.1. Az óvodába lépés feltételei

Az óvoda két és fél éves kortól az iskolába járáshoz szükséges fejlettség elérésig, legfeljebb 7 éves korig nevelő intézmény.

2011. évi CXCV. Törvény 8. § (1) bekezdés lehetőséget biztosít, hogy felvehető az a gyermek is, aki a harmadik életévét a félévtől számított féléven belül betölti. Feltéve, ha minden három éves és annál idősebb gyermek óvodai felvételi kérelme teljesül.

Az óvodai nevelés a gyermek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magába foglaló foglalkozások keretében folyik.

A gyermek – ha a törvény másképpen nem rendelkezik – ötödik életévének betöltésétől kezdve óvodai nevelés keretében folyó iskolai életmódra felkészítő foglalkozásokon köteles részt venni.

Az iskolai életmódra felkészítő foglalkozások ideje legfeljebb napi négy óra.

Óvodába a gyermek az év bármely napján felvehető, amennyiben félévtől számított hat hónapon belül betölti harmadik életévét és rendelkezik az óvodába lépéshez szükséges fejlettséggel. Az óvodai beiratkozások idejét a fenntartó határozza meg és hozza nyilvánosságra.

Beiratkozáshoz szükséges iratok:

- Szülők személyi igazolványa, lakcímkártyája.
- Gyermek születési anyakönyvi kivonata, lakcímkártyája, TAJ kártyája.

Óvodába lépéshez szükséges iratok:

- Orvosi igazolás arról, hogy a gyermek egészséges, közösségbe mehet.

Az óvodai felvétel gyakorlata:

Az óvodai felvételtől az óvoda vezetője dönt. Ha az óvodába jelentkezők száma meghaladja a felvehető gyermekek számát, a fenntartó az óvodák vezetőiből bizottságot szervez, amely javaslatot tesz a felvételre. A felvételtől, másik óvodába történő irányításról az óvodavezető értesíti a szülőt.

IX.2. Az iskolaérettség kritériumai

Az iskolai életre való felkészültségnek, a sikeres iskolai munkának testi, lelki és szociális kritériumai vannak.

Testi fejlettség terén:

- Eljut az első alakváltozáshoz, teste arányosan fejlett, teherbíró, a fogváltás megkezdődik.
- Mozgása összerendezettebb, harmonikusabb. Mozgását, viselkedését szándékosan képes irányítani.

Lelki fejlettség terén:

- Érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre.

- A tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik, különösen a téri, a vizuális és az akusztikus észlelés, térbeli tájékozottság, testséma.

Szociális érettség terén:

- Készen áll a gyermek az iskolai életre, képes fokozatosan kialakuló együttműködésre, kapcsolatteremtésre a felnőttekkel, társaikkal.
- Óvodában a gyermekek beiskolázása rugalmasan történik.

Az iskolai beiratkozáshoz szükséges dokumentumok:

- Lakcímet igazoló hatósági igazolvány.
- Szülő személyi igazolványa.
- A gyermek születési anyakönyvi kivonata.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

A kisgyermekek többsége az óvodáskor végére, hat-hét éves korra eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodásból iskolássá érik.

A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

X. FELHASZNÁLT IRODALOM

Az óvodai nevelés országos alapprogramja (137/96.(VIII. 28.) és annak módosításai

Az óvodavezetők kézikönyve I-IX. OKKER Oktatási Iroda Bp.

Dr. Hegyi Ildikó: Fejlődési lépcsőfokok óvodáskorban

Dr. Tótszóllósyné Varga Tünde: Mozgásfejlesztés az óvodában

Fábián Katalin: Tevékenységközpontú óvodai nevelési program

Forrai Katalin: Ének-zene az óvodában. Zeneműkiadó Bp.1997.

Gaál Sándorné – Gyarmati Zoltánné: Programterv a megújuló óvodai testneveléshez

Kézirat: Brunszvik Teréz Főiskola Szarvas 1990.

Mérei Ferenc - V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan. Gondolat, Bp. 1975.

Nagy Jenőné: Programkészítés, de hogyan? NAT-TAN sorozat, OKKER Oktatási Iroda Bp. 1996.

Nagy József: PREFFER. Akadémiai Kiadó Bp. 1976.

Pereszlényi Éva: Porkolábné dr. Balogh Katalin: Játék-Mozgás-Kommunikáció Bp. Alcius Bt. 1996.

XI. ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

A Pedagógiai Program elfogadása

A Köznevelési Törvény értelmében a nevelőtestület döntési jogkörébe tartozik a Hatvani Brunszvik Teréz Óvoda Pedagógiai Programjának elfogadása. Az elfogadáshoz a nevelőtestület tagjainak 50 % + 1 fő szavazata szükséges. A szavazás minden esetben nyílt.

A Pedagógiai Program érvényességi ideje

A nevelőtestület határozata alapján visszavonásig érvényes.

A Pedagógiai Program az alábbi indokok miatt módosítható

- Hálózathálózatbővítés, leépítés.
- Szervezeti átalakítás.
- Ha a nevelőtestület más program bevezetéséről dönt.
- Ha egyéb érdekegyeztető fórummódosítást javasol.
- A törvényi előírásoknak való megfeleltetés.

A programmódosítás előterjesztésének előírása

- Írásbeli előterjesztés az óvodavezetőnek.
- Részletes szóbeli előterjesztés a nevelőtestületi értekezleten.

A Pedagógiai Program módosítását a nevelőtestület véleményezi, véleményezés után az óvodavezető fogadja el. Amennyiben a program módosítása pénzügyi forrásokat is feltételez, a fenntartó jóváhagyásával válik érvényessé.

A módosított Pedagógia Programot a jóváhagyást követő nevelési év szeptember első napjától kell bevezetni.

A Pedagógiai Program belső értékelése

A Pedagógiai Programban megfogalmazott célok és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja.

A Pedagógiai Program nyilvánosságra hozatala

Az óvoda Pedagógiai Programja nyilvános, minden érdeklődő számára megtekinthető. A Pedagógiai Program egy-egy példánya a következő személyeknél, illetve helyeken tekinthető meg:

- az óvoda vezetőjénél.
- az óvoda nevelői szobájában
- az óvoda fenntartójánál

XII. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

1. Elfogadta

2021. augusztus hó 30. nap

.....
Talósh Zsuzsanna

Nevelőtestület nevében

2. Véleményezte

2021. augusztus hó 30. nap

.....
Tóth Beáta

Szülői Szervezet nevében

3. Egyetértését nyilvánította

2021. augusztus hó 31. nap

.....

Fenntartó nevében

4. Jóváhagyta

2021. augusztus hó 31. nap

.....

Intézményvezető

XIII. TARTALOMJEGYZÉK

I. Bevezetés	1
I.1. A Pedagógiai Program készítése.....	1
I.1.1 A Pedagógiai Program összetevői.....	1
I.1.2 Jövőképünk	2
I.1.3 Gyermekkép	2
I.2 Az intézmény általános jellemzői	5
I.2.1 A Hatvani Brunszvik Teréz Óvoda fő tevékenységei	5
I.2.2 Humánerőforrás- és tárgyi feltételek.....	6
II. A Tevékenységközpontú Óvodai Nevelési Program gyakorlata	9
II.1 Nevelésünk célja és feladatai.....	9
II.1.1 A nevelési cél elérésének feltételei	12
II.1.2 A fejlesztés tartalma.....	21
II.2 A komplex foglalkozások rendszere.....	39
II.2.1 A társadalmi érintkezést megalapozó komplex tevékenységek.....	39
II.2.2 A társadalmi gyakorlat belső összefüggéseit tükröző komplex tevékenységek.....	42
II.2.3 Az egyén társadalmi feladatait tudatosító, képességeit fejlesztő komplex tevékenységek rendszere	55
III. Az óvoda hagyományai és jeles napjai	62
IV. A nevelés tervezése és időkeretei.....	64
V. Az óvoda kapcsolatrendszere	67
V.1 Az óvoda és a család	67
V.2 Az óvoda és a bölcsőde	69

V.3 Az óvoda és a közművelődési intézmények.....	69
V.4 Az óvoda egyéb kapcsolatai	69
VI. Gyermekvédelmi munka	70
VII. Óvodai fejlesztőprogram a sajátos nevelési igényű gyermekek részére.....	74
VII.1. Érzékszervi fogyatékos – hallássérült, nagyothalló (cochlearis implantátum, akadályozott beszédfejlődésű)	75
VII.2. Érzékszervi fogyatékos – nagyothalló (hallókészülék) dyslalia, enyhe mentális fejlődésbeli lemaradás	76
VII.3. A pszichés fejlődés zavara: viselkedés és emocionális zavar, fejlődési zavar	77
VII.4. Enyhe – közép súlyos határeset, megkésett beszédfejlődés	79
VIII. Egészségfejlesztési programunk.....	80
IX. Az óvodába és az iskolába lépés feltételei	82
IX.1. Az óvodába lépés feltételei	82
IX.2. Az iskolaérettség kritériumai	83
X. Felhasznált irodalom	85
XI. Záró rendelkezések	86
XII. Legitimációs záradék	88
XIII. Tartalomjegyzék.....	89